

T.C.
ALTINORDU KAYMAKAMLIğI
ALTINORDU REHBERLİK VE ARAşTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜLÜğÜ

ORTAÖğRETİM KURUMLARINDA şİDDET UYGULADIKLARI İÇİN
DİSİPLİN CEZASI ALMIş ÖğRENCİLERİN şİDDET EğİLİMLERİNE
YÖNELİK DURUM ÇALIşMASI

Hasan TOMAKİN
Altınordu RAM Müdürü
Mehmet GÜLTEKİN
Altınordu RAM Müdür Yardımcısı
Erkan YILMAZ
Rehberlik Hizmetleri Bölüm Başkanı
İsmet KILIÇ
Psikolojik Danışman(Araştırma Sorumlusu)
Orhan KARS
Psikolojik Danışman
Tuğrul ÇEBİ
Psikolojik Danışman
Uğur GÜNDOğDU
Psikolojik Danışman

Yrd. Doç. Dr. Ömer KARAMAN
Ordu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Öğretim Üyesi
Araştırma Danışmanı

Ordu
Ocak, 2015

ÖNSÖZ

Eğitim ortamlarında şiddeti önlemenin temel amacı; Güvenli ve şiddetten uzak bir eğitim ortamı sağlayacak yönetim süreçlerinin işletilmesi, şiddet ve şiddet türleri konusunda eğitim-öğretimle temas halinde olan paydaşların bilgilendirilmesidir.

Şiddet; günümüzde dünyanın her yerinde yaygınlaşan bireysel ve toplumsal bir sorun haline gelmiştir. Özellikle çocuğa yönelik şiddetin çocuk üzerindeki uzun dönemli fiziksel, psikolojik ve sosyal sonuçları göz önünde bulundurulduğunda ivedilikle somut ve uygulanabilir önlemler alınmasını zorunlu hale getirmektedir.

Toplumda şiddet içeren olayların artması, bu artışın okul çağı çocuk ve gençlerini de içine alacak şekilde yaygınlaşması sonucunda Milli Eğitim Bakanlığı harekete geçerek eğitim ortamlarındaki bu sorunu ele almaya ve kalıcı çözümler geliştirmeye karar vermiştir. Buna bağlı olarak da Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji Eylem Planı(2006-2011+) yürürlüğe konmuş ve bu planı destekleyici mevzuat düzenlemeleri yapılmıştır.

Görev bölgemiz eğitim kurumlarında şiddeti önleme çalışmaları Milli Eğitim Bakanlığının ilgili mevzuatı çerçevesinde 2006 yılından itibaren planlı bir şekilde yürütülmektedir. Yürütülen planlı önleme çalışmalarına rağmen okullar tarafından düzenlenen son beş yılın faaliyet raporlarında disiplin cezası alan öğrenci sayısında azalma olması beklenirken artış olduğu dikkati çekmektedir. Bu durum bir şeylerin yanlış, eksik ya da zorunlu olduğu için yapıldığı izlenimini doğurmaktadır. Yapılan planlamaların bölge ve okul problemleriyle örtüşmediği, yapılan risk analizlerinin gerçekçi olmadığı ve düzenlenen faaliyet raporlarındaki verilerin doğruluğu konusunda şüphe uyandırmaktadır. Aksi halde yapılan bunca çalışmaya rağmen bir ilerleme kaydedilememesi ciddi bir tezat oluşturmaktadır. Yapılan bu araştırmada şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış ortaöğretim öğrencilerinin şiddet eğilimleri nitel araştırma yöntemi kullanarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda somut öneriler ortaya konulmuştur. Çalışmanın yürütülmesinde gerekli izinleri veren İl Milli Eğitim Müdürlüğüne, verilerin toplanmasında araştırma ekibimize gerekli kolaylığı ve desteği sağlayan okul müdürleri ve okul rehber öğretmenlerine, emeği geçen kurumumuz psikolojik

danışmanlarına ve araştırmanın başından sonuna kadar her aşamasında bize desteklerini sunan araştırma danışmanımız Ordu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Ömer KARAMAN hocamıza teşekkür ediyor, bu çalışmanın başta görev bölgemiz ve ilimiz eğitim kurumlarına şiddetle mücadele konusunda fayda sağlamasını temenni ediyorum.

Hasan TOMAKİN
Altınordu RAM Müdürü

ÖZET

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA ŞİDDET UYGULADIKLARI İÇİN DİSİPLİN CEZASI ALMIŞ ÖĞRENCİLERİN ŞİDDET EĞİLİMLERİNE YÖNELİK DURUM ÇALIŞMASI

Bu araştırmada Ortaöğretim Kurumlarında Şiddet Uyguladıkları İçin Disiplin Cezası Almış Öğrencilerin Şiddet Eğilimlerine Yönelik durum çalışması yapılmıştır. Alan yazında sırasıyla “şiddet”, “okulda şiddet” konuları üzerinde durulmuştur.

Yapılan bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” hazırlanarak şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrencilere uygulanmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve bu kayıtlar “İçerik analizi” yöntemiyle analiz edilmiştir.

Çalışma grubunu belirlemek için, amaçlı örnekleme yöntemlerinden, kartopu örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Araştırmaya ortaöğretim kurumlarından beş yılda şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış ortalama 273 öğrenciden 45 öğrenci dâhil edilmiştir. Verileri toplama amaçlı uygulanan görüşme formunda öğrencilerin şiddet eğilimlerini bulmaya yönelik açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Ortaöğretim kurumlarında şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrencilerin, şiddet eğilimlerini bulmaya yönelik hazırlanan açık uçlu sorular yöneltmiştir. Çalışma grubunun tamamıyla araştırma ekibi bizzat görüşmüş ve mülakat yoluyla cevaplar alınmıştır.

Araştırmanın bulguları şu şekilde özetlenebilir:

Ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler; sınıf düzeyi yükseldikçe disiplin cezası alma oranının düşmekte olduğu, akademik başarı düzeyleri zayıf olan öğrencilerin şiddet uygulama oranlarının daha yüksek olduğu, sınıf tekrarı yapan öğrencilerin daha fazla şiddet uygulama davranışı sergilediği, öğrencilerin okul içi ve okul dışı sosyal kulüp faaliyetlerine katılımı ile şiddet uygulama davranışı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, anne-baba eğitim düzeyi düşük öğrencilerin daha fazla

şiddet uygulama davranışı sergilediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin okul içerisinde en çok hakaret, küfür ve fiziksel saldırı içeren şiddet davranışlarına maruz kaldıkları, şiddet yöntemi olarak öğrencilerin fiziksel saldırıya geçmeyi tercih ettikleri, karşılıklı iletişim halinde oldukları kişilerin kendilerine güzel davranmaları halinde şiddete başvurmayacaklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler; kendilerine hâkim olabilen insanların yaşadıkları çatışmalarda, şiddete başvurmadıklarını, disiplin cezası aldıkları olayın şuan tekrar yaşanması halinde şiddet uygulamak yerine konuşmayı deneyeceklerini de belirtmişlerdir.

Şiddet uyguladığı için disiplin cezası alan öğrenciler; disiplin cezası aldıkları olayla ilgili okul rehberlik servisinin kendileri ile çalışma yaptığını ve okul rehberlik servisinin çalışmalarından çoğunlukla memnun olduklarını belirtmişlerdir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET	v
İÇİNDEKİLER	vii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.3. Araştırmanın Amaç ve Önemi	2
1.4. Sınırlılıklar	3
1.5. Tanımlar	3
1.6. Kısaltmalar	4
BÖLÜM II	5
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Şiddet	5
2.2. Şiddet Türleri:	6
2.3. Okul Zorbalığı:	7
2.4. Okulda Şiddet:	8
2.5. Okullarda Şiddeti Önlemek:	11
BÖLÜM III	16
3.1. Araştırmanın Modeli	16
3.2. Evren	17
3.3. Çalışma Grubu	17
3.4. Veri Toplama Süreci	18
3.5. Veri Toplam Aracı	18
3.6. Verilerin Analizi	18
BÖLÜM IV	21
BULGULAR VE TARTIŞMA.....	21
4.1 Bulgular.....	21
4.1.1 Çalışma Grubuna Yönelik Bulgular.....	21
4.2. Tartışma	56
BÖLÜM V	71
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	71

5.1. Sonuçlar	71
5.2. neriler	73
5.3. Okul Temelli Şiddet ve Saldırganlığı nlemeye Dönük nleyici Rehberlik alışma Program Hazırlama Rehberi.....	74
5.3.1. Önerilen Faaliyetler:	74
KAYNAKÇA.....	79
EKLER.....	82

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Altınordu RAM bölgesi son beş yıl disiplin cezası istatistik tablosu.	2
Tablo 2. Şiddet Uyguladıkları İçin Disiplin Cezası Almış Öğrencilerin Dağılımı	17
Tablo 3. Çalışma grubunun; Aldığı disiplin cezasına göre dağılımı.....	22
Tablo 4. Çalışma grubunun; devamsızlık, akademik başarı, sınıf tekrarı yapma durumlarına göre dağılımı	23
Tablo 5. Çalışma Grubunun; Okul İçi, Okul Dışı Sosyal Faaliyetlere Katılım Durumu.	24
Tablo 6. Çalışma grubunun; anne ve baba eğitim düzeyine göre dağılımı.....	25
Tablo 7. Çalışma grubunun; anne-baba hayatta olma, gelir düzeyi ve ailenin birlikte yaşama durumuna göre dağılımı	26
Tablo 8. Hangi durumlarda öfkelenip şiddete başvurursun?	27
Tablo 9. Sen öfkelenildiğinde hangi şiddet yöntemlerini kullanırsın?.....	31
Tablo 10. Okulda, evde ve arkadaş çevrende sana ne şekilde davranırlarsa şiddete başvurmana gerek kalmaz?	35
Tablo 11. Senin öfkelenip şiddete başvurduğun konularda bazı insanlar öfkelendikleri halde neden şiddete başvurmazlar?	40
Tablo 12. Okul hayatın boyunca şiddete başvurduğun hatırlayabildiğin bir olayı anlatır mısın? Olaylar sona erdikten sonra kendini haksız bulduğun bir konu var mıydı?	43
Tablo 13. Şu anda disiplin cezası aldığın olayı tekrar yaşasan ne yapardın?.....	48
Tablo 14. Sence insanlar öfkelendiklerinde şiddete başvurmaktan başka neler yapabilirler?50	
Tablo 15. Arkadaşın için haklı veya haksız olduğuna bakmaksızın kavga eder misin?	52
Tablo 16. Okuldaki şiddet olayları ile ilgili Okul rehberlik servisi çalışmaları hakkında ne düşünüyorsun?	54

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları, araştırma ile ilgili tanımlar ve kısaltmalar yer alacaktır.

1.1. Problem

İnsanlar, yaşamlarının önemli bir kısmını okullarda geçirmektedirler. Bu nedenle, okul insanın yaşam serüveninde ve sosyalleşme sürecinde çok önemli bir aşamadır. Diğer bir ifade ile okul, özellikle aile kurumundan sonra, bireylerin toplumsal beklentilere uygun kabul edilebilir sosyal davranış kazanmalarında önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

Okulda şiddet kavramı ise, okul ortamı üzerinde olumsuz sonuçlar üreten, öğrencilerin öğrenme süreçlerine zarar veren, onların gelişimlerini engelleyen saldırgan ve suç benzeri davranışlardır. (Furlong ve Morrison, 2002: 25). Genel olarak okuldaki şiddet, öğrenci ile öğrenci ve öğrenci ile öğretmenler veya okul yöneticileri/okul personeli arasında yaşanan tehdit ve fiziksel saldırıyı içermektedir.

Okullarda şiddet olayları ise her geçen gün artmakta ve daha da önemli bir sorun haline gelmektedir. Okulda şiddet, okul iklimi üzerinde olumsuz sonuçlar doğuran, öğrencilerin öğrenme süreçlerini olumsuz yönde etkileyen, onların gelişimlerini engelleyen, saldırganlık ve suç benzeri davranışları tanımlamayan ve sosyoloji, psikoloji disiplinleri içerisinde ele alınan önemli konulardan biridir. Şiddetin olaylarının olumsuz etkileri en çok öğrencileri etkilemektedir. Son yıllarda alınan tüm önlemler ve strateji il eylem planlarına rağmen(T.C. Ordu valiliği şiddetin azaltılması ve önlenmesi strateji il eylem planı son beş yılın disiplin cezaları:okulların yılsonu şiddet eylem raporları ve verilen disiplin cezaları değerlendirildiğinde okullarda şiddet, saldırganlık ve zorbalık olaylarının arttığı anlaşılmaktadır (MEM, 2014).

Tablo 1. Altınordu RAM bölgesi son beş yıl disiplin cezası istatistik tablosu.

Ceza türü	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Kınama	157	158	203	203	215
Okuldan kısa süreli uzaklaştırma	97	140	72	83	121
Okuldan tasdikname ile uzaklaştırma	6	1	4	-	6
Toplam	260	299	279	286	242

Okullarda eğitim öğretim sürecinde gerek bilgi aktarımı gerek olumlu davranışların kazandırılması açısından, kişilerarası etkileşim ve iletişim büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle okullarda görülen şiddet davranışları çok dikkatli bir biçimde incelenmelidir. Okullarda öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin belirlenmesi ve performanslarını en üst düzeyde kullanabilmeleri için her geçen gün artış gösteren şiddet içeren zorba davranışların önüne geçilmesi gerekmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Araştırmada Altınordu Rehberlik ve Araştırma Merkezi bölgesindeki lise ve dengi okullarda şiddete başvuran ve/veya şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrencilerin şiddet eğilimlerine yönelik görüşleri nasıldır? Sorusunun cevabı aranacaktır.

1.3. Araştırmanın Amaç ve Önemi

Geçmişten günümüze eğitim ve öğretim faaliyetlerinin en değerli vazgeçilmezi şüphesiz öğrencilerdir. Öğrenciden katılım ve başarı bekleyen eğitim örgütlerinin ve ailelerin önem vermesi gereken öncelik ise öğrencilere güvenli bir eğitim öğretim ortamı sunmalarıdır. Bu nedenle başarıyı hedefleyen eğitim örgütlerinin öğrencilerin sorunlarını ortaya çıkarmak amacıyla sürekli araştırma ve geliştirme çalışmaları yapmak durumundadırlar.

Okullarda şiddeti önlemek amacıyla en sık olarak sergilenen çalışmalar şiddet eylem planları, aile eğitimleri ve bireysel psikolojik danışma çalışmalarıdır. Okul psikolojik danışmanları ile yapılan bir araştırma da(Uzbaş,2009) psikolojik danışmanların % 40'ının kendilerini okulda şiddet sorununu önlemede mesleki olarak yetersiz algıladıkları, % 70'inin ise bu konuda hizmet-içi bir eğitime gereksinim duydukları tespiti yapılmıştır.

Son yıllarda farklı düzeylerde ve türdeki şiddet, anne babalar ve eğitimcilerin yanı sıra toplumun genelini kaygılandırarak boyuta ulaşmıştır. Okullarda yaşanan şiddetin, öğrencinin yaşam kalitesini ve başarı düzeyini etkilediği gerçeği göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Bu gerekçeler doğrultusunda, araştırmada okullar da şiddete başvuran veya şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrencilerin şiddet eğilimleri, nitel bir araştırma ile belirlenmek amaçlanmıştır. Böylece şiddeti uygulayan öğrencilerden elde edilen verilere göre önleyici rehberlik hizmetleri yapılabilecek ve okul disiplin politikası oluşturmada çok önemli bilgilere ulaşılabilecektir. Bu konuda daha önce benzer bir araştırma yapılmaması, araştırmayı daha önemli hale getirmektedir. Araştırma sonuçlarından hareketle bir dizi eğitim ve önleme çalışmalarına yönelik proje, ivedilikle uygulamaya geçirilecektir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

a) Altınordu Rehberlik ve Araştırma Merkezi bölgesindeki lise ve dengi okullardaki öğrenimini sürdüren dokuz, on, on bir ve on ikinci sınıf öğrencilerinin şiddet eğilimlerine yönelik ilişkin görüşleriyle sınırlıdır.

b) Sosyal bilimlerde yapılan alan araştırmalarda, insan ögesinden ve bilgi toplama araçlarından kaynaklanan sınırlılıklarla birlikte, toplanan verilerin işlenmesinde kullanılanistatistiksel yöntemlerle ilgili sınırlılıklar, bu araştırma için de geçerlidir.

1.5. Tanımlar

Şiddet: Bireyin kendisine, başkasına, belirli bir topluluk veya gruba yönelik yaralama, ölüm, fiziksel zarar, bazı gelişim bozuklukları veya yoksunluk ile sonuçlanabilen, tehdit ya da fiziksel zor kullanmadır.

Şiddet olayları: İnsanları sindirmek, korkutmak için uygulanan her tür tutum ve davranış (Meb, 2008).

1.6. Kısaltmalar

AMTAL: Altınordu Mesleki Teknik Anadolu Lisesi

FAL: Fatih Anadolu Lisesi

GŞAYAL: Gürgentepe Şehit Ahmet Yaşar Anadolu Lisesi

GAŞÇPAL: Gülyalı Ayşe Şahin Çok Programlı Anadolu Lisesi

KÇPAL: Kabadüz Çok Programlı Anadolu Lisesi

CAL: Cumhuriyet Anadolu Lisesi

ZKMTAL: Züver Kaya Mesleki Teknik Anadolu Lisesi

BMTAL: Boztepe Mesleki Teknik Anadolu Lisesi

OL: Ordu Lisesi

UMETEM: Ulubey Mesleki Teknik Eğitim Merkezi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

RAM: Rehberlik Ve Araştırma Merkezi

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Şiddet

Ergil (2001)şiddeti, bir kişi veya topluluğun, fiziksel ve ahlaki bütünlüğüne, mülkiyetine, kültürel değerlerine karşı birey yahut gruplar tarafından verilen zarar, fiziksel veya psikolojik acı olarak tanımlamıştır.

Şiddet, genel olarak incitme ya da taciz etmek amaçlı olarak fiziksel gücün kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, “hiddetli duygu ya da onu ifade etme ya da yoğun kavgacı ya da kızgın ve sıklıkla yıkıcı hareket ya da güç” ya da “çarpıtma, ihlal etme ya da önemli konulara saygısızlık etme yoluyla incitme” biçiminde de tanımlanmaktadır (Korkut, 2004, s.327). Şiddet, en kısa anlamıyla, insanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen sert ve acı verici bir davranışı ifade eder (Ünsal, 1996, s.30).Psikoloji ve sosyal psikoloji alanındaki bilimsel araştırmalarda, şiddet yerine ifade edilen kavram genellikle “saldırganlık” tır. Şiddet, daha çok davranışın kendisini tanımlamak için kullanılmasına karşılık, saldırganlık ise daha çok bir ruh halini ifade eder. Bu nedenle, şiddet konusunu saldırganlık temelinde ele almak, hem iki olgunun ilişkisi ve hem de mantıksal gelişme açısından doğru bir yaklaşım olacaktır. Zorbalık ise saldırganlığın bir formudur. İncitmeye ya da rahatsız etmeye yönelik, zaman içinde tekrarlayan ve daha güçlü biri ile daha güçsüz biri arasında bir güç dengesizliği içinde gelişen bir davranış olarak tanımlanabilir(Korkut, 2004).

“Güç” ve “saldırganlık” kavramlarının şiddetle ilişkisi doğrusaldır. Şiddet ve saldırganlık farklı birer olgu gibi değerlendirilse de, konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, şiddet ve saldırganlığın birbirinden tamamen bağımsız kavramlar olmadığı görülür. Şiddet, insanda doğal olarak var olduğu kabul edilen saldırganlık eğiliminin bireysel ya da toplumsal boyutta, ancak diğerine zarar verecek biçimde dışa vurulması, yansıtılması olarak tanımlanır(Ayan, 2006, s.193). Çatışmayı çözenin bilinen başka bir biçimi olmadığı durumda şiddet, bir kendini ifade biçimi olarak ortaya çıkabilir. Toplumun bütün gruplarını etkileyen karmaşık bir sorun olan

şiddet açısından daha fazla risk altında olan bazı gruplar tanımlanmıştır. Bu gruplardan birisi çocuklardır. Çocuklar şiddetin tanığı da kurbanı da olabilirler.

2.2.Şiddet Türleri:

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) yaptığı tanıma göre şiddet kişinin kendisine, bir başka kişiye ya da bir gruba karşı yaralanma, ölüm, psikolojik yıkım, gelişme bozukluğu ya da yoksunlukla sonuçlanacak yada sonuçlanma olasılığı yüksek bir biçimde tehdit yoluyla ya da doğrudan istemli olarak fiziksel güç ve erk kullanmasıdır. Şiddet üç grup olarak incelenebilmektedir:

1. Kendine Yönelik Şiddet: Kişinin kendisine yönelik istemli zarar verici davranışlarıdır. Öz kıyım bu tür davranışların ölümle sona eren türüdür. Diğer türlerinde ise kişi kendisine öldürme amaçlı olmaksızın fiziksel zarar verebilir (örneğin: kendini yaralama).

2. Kişilerarası Şiddet: Bu tür şiddet aile içinde veya toplum içinde olabilir. Çocuk istismarı, zorbalık ve cinayet bu kategoridedir.

3. Toplumsal Şiddet: Toplumsal veya politik grupların belli politik, ekonomik veya toplumsal amaçlar uğruna ortaya koydukları şiddet içeren eylemlerdir. Silahlı çatışma ve savaş durumları bu tür şiddetin uç noktasıdır. Gruplar arasındaki çatışmalar ve çete savaşları diğer örneklerdir (Özcebe ve diğerleri, 2008, s.91).

Şiddeti toplumun genelinde algılandığı gibi fiziksel zarar olarak tanımlamak oldukça yavan kalmaktadır. Uygulanışınagöre şiddet; fiziksel, duygusal, ekonomik, ihmal ve istismar olarak gruplandırılabilir;

1. Fiziksel Şiddet: Bireyin itaati ve disiplini sağlama, cezalandırma ya da öfke boşaltma amacı ile şiddet uygulayarak çocuğa bir zarar verilmesidir. Budövülme, yaralama, ısırılma vb. yollarla olabilir. Sadece dayakdeğil, çocuğuyaralayan, vücudunda iz bırakan, kaza dışındaki her türlü eylem fiziksel şiddettir.

2. Duygusal Şiddet: Çocuğa duygusal olarak zarar veren, psikolojisini bozan her türlü eylem ya da eylemsizliktir. Reddetme, yalnız bırakma, aşırı koruma, aşırı

hoşgörü, baskı, sevgiden ve uyarandan yoksun bırakma, sürekli eleştirme, aşağılama, tehdit, korkutma, yıldırma, suça yöneltme, suçlama, yok sayma, çocuğun yaşına ve özelliklerine uygun olmayan beklentiler içinde olma, çocuğu aile içi uyuşmazlıklarda taraftutmaya zorlama, aile içi şiddete tanık etme vb. davranışlar duygusal şiddettir.

3. Ekonomik Şiddet: Çocuğun gelişimini engelleyici, haklarını ihlal edici işlerde ya da düşük ücretli iş gücü olarak çalışması veya çalıştırılması ekonomik şiddettir.

4. Çocuk İhmali:Çocuğun beslenme, barınma, giyim, temizlik, oyun, eğitim, güvenlik, sevilme ve sağlık hizmetini sağlama görevinin reddedilmesi ya da yerine getirilmemesidir (Koç, 2006, s.213).

2.3. Okul Zorbalığı:

Okul zorbalığı, yaşça büyük ya da fiziksel olarak daha güçlü olan öğrencilerin kendilerinden daha güçsüz olan çocukları sürekli olarak hırpalaması, eziyet etmesi ve rahatsız etmesidir. Okullardaki şiddetin bir diğer boyutu ise çocukların diğer çocuklara uyguladığı şiddettir. Pişkin (2002) tarafından, “yaşça daha büyük ya da fiziksel olarak daha güçlü olan öğrencilerin kendilerinden daha güçsüz olan çocukları hırpalaması, eziyet etmesi ve rahatsız etmesi” olarak tanımlanan “okul zorbalığı” kavramı, okul bileşenlerinden öğrencilerin birbirlerine yönelik şiddetini ele almaktadır. Bu kavram içinde dövme, tokat atma, itme, çekme, dürtme, korkutma, alay etme, kızdırma, kötü isim takma, hakaret etme ve küçük düşürme gibi edimleri içermektedir.

Zorbalık ile baş etmede okul yönetiminin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve ailelerin Eliot (1997) tarafından aşağıda belirtilen gerçekleri her zaman göz önünde bulundurmalarında yarar vardır:

- Kimse zorbalığa maruz kalmayı hak etmez.
- Gerek ad takma, gerek gruptan dışlama, itme ya da zorlama olsun, zorbalık her zaman zalimliklidir.

- Ciddi zorbalıklar asla görmezlikten gelinemez.
- Zorbalık her zaman zorba ile mağdur arasında eşit olmayan gücü içerir.
- Zorbalığabaşvurarakbundan kolaylıkla sıyrılanlar, zorbalığıisteklerine kolayca ulaşmanın bir yolu olarak görecektirlerdir. Bu tür davranışlar onların okul sonrasındaki yaşamlarında da devam edebilir.
- Arkadaşlarının zorbalığa maruz kaldığını izleyen öğrenciler, zorbalığa müdahale edemediklerinden dolayı mutsuz olurlar.
- Zorbalığa maruz kalan öğrenciler depresyona girebilirler. Kendilerine saygıları düşük, güvensiz, çekingen ve öfkeli olurlar.
- Zorbalığa maruz kalan öğrencilerin zorbalığı durdurmak için yetişkinlerin yardımına gereksinimi vardır.
- Zorbalık, yetişkinlerin kesin kararlı olması durumunda her zaman durdurulabilir.

2.4.Okulda Şiddet:

Çocukların saldırgan davranışlarda bulunmalarının birçok nedeni vardır. Bu nedenlerden bazıları okulla ilgilidir ya da okul ortamından kaynaklanmaktadır. Okul sosyal bir kurum olarak gerektiğinde aile ve yakın çevrenin veremediği olumlu etkileşim ortamını hazırlayan, bu boşluğu dolduran bir kurumdur. Okul ve şiddet ilişkisini, okul bağlamında (okul koşulları ve iklimi) analiz eden araştırmalar, öğrencinin okul sistemi içerisinde diğer öğrencilerle ve okul personeli ile olan ilişkisine odaklanmaktadır.

Okul iklimi analizlerinde genelde “güvenli bir okul” tanımına gönderme yapılmaktadır. Etkili ve güvenli okulların özellikleri arasında; yöneticilerin öğrenci problemlerine ilgi duyan bir yapıya sahip olması, ebeveynler ile okul yönetimi arasında işbirliğinin sağlandığı, öğrencilerin okul etkinliklerine katılım düzeyinin

yüksek olduğu ve okulun fiziksel çevresinin güvenli olması gibi hususlar belirtilmektedir. Welsh (2000)de, okullarında insanlar gibi, kendilerine özgü kişilikleri ve iklimleri olduğunu ileri sürmektedir. Bir okulun iklimi ile vurgulanmak istenen; öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler arasında bir etkileşim biçimi haline gelen yazılı olmayan inançlar, değerler ve tutumlardır. (Kızmaz, 2006, s.58)

Khoury - Kassabri ve diğerlerinin (2004) yaptıkları çalışmaya göre okul ikliminin aşağıda belirtilen üç özelliği okullarda şiddet kavramıyla yakından ilintilidir.

Bunlar:

- Şiddete karşı açık, tutarlı ve adaletli bir okul politikası,
- Öğretmenlerin öğrencileri desteklemesi,
- Öğrencilerin, okulda şiddeti önlemek adına yapılan çalışmalara, hem karar aşamasında hem de bir model kurma aşamasında katılması (Khoury-Kassabri, Benbenishty, Astor, 2005, s. 166).

Okullarda artan şiddet olaylarından dolayı, günümüzde okulların tamamen çocukların güvenli bir biçimde eğitim ve sosyal bakımdan gelişebildikleri yerler olduğu söylenemez. Bugün öğrencilerin çoğu, okulda fiziksel güvenlikleri ile ilgili kaygı duymaktadır (Walker and Walker, 2000, s.34). Öğretmenin dayanın etkin bir disiplin yöntemi olduğuna ilişkin inancı, çocuğun evde olduğu kadar okulda da fiziksel istismarla karşılaşmasına yol açmaktadır. Fiziksel istismar okullarda cezalandırma yöntemi olarak sıklıkla kullanılmaktadır. Fiziksel istismar tanımının içine dayana ek olarak, sarsma, çimdikleme, kulak çekme, iğne batırma, rahatsızlık verecek pozisyonda uzun süre durmaya zorlama, ceza olarak aşırı egzersiz yaptırma vb. davranışlar da girmektedir. Fiziksel istismara erkek çocuklar daha fazla maruz kalmaktadırlar. Erkek öğretmenlerin de fiziksel cezalandırmaya daha sık başvurduğu görülmektedir. Bu, geleneksel kültürde babanın evdeki otoriter tutumunun okula taşınması olarak yorumlanabilir (Beyazova ve Şahin, 2001). Çocuğun eğitiminde dayanın yararlı olduğugeleneksel olarak da kabul görmektedir. “Öğretmenin vurduğu

yerde gül biter”, “Eti senin kemiği benim” gibi özdeyişlerimiz toplumun öğretmene bu hakkı tanıdığını vurgulamaktadır (Beyazova ve Şahin, 2001, s.52).

Gözütok’un (1993) ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileriyle öğretmenlerin uyguladıkları cezalandırma biçimlerini ve cezalandırma sıklıklarını belirlemek amacıyla yapmış olduğu araştırma sonucu;

- Öğrencilerin yarıdan fazlası (%57.55) öğretmenlerin tokat attığını,
- Yarıya yakını (%45.97) kulak çektiğini,
- Üçte bire yakını (%30.87) saç çektiğini,
- Dörtte biri (%25) tebeşir, silgi fırlattığını,
- Yedide biri kadarı (%14.59) sopayla dövdüğünü,
- (%11.57) tekme attığını,
- (%10.40) çok şiddetli dövdüğünü,
- (%7,7) başını duvara veya sıraya vurarak dövdüğünü belirtmişlerdir.

Bir istismar yolu olarak ortaya çıkan ceza sürecinin çocukta ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlar şu şekildedir. Öğrencinin, zihinsel faaliyetlere yoğunlaşma yeteneği azalır. Okuldaki başarı oranı düşer vebirsığınma yolu olarak zararlı alışkanlıklar yönelme hızlanır. Evden kaçma, okula devam etmeme ve okulu terk etme artar. Dürüstlükten sapma sıklıkla görülür. Ceza ya da ceza tehdidi cezadan kaçmak üzere yalan söyleme ve suça yönelme kolaylaşır. Düşük düzeyde benlik tasarımı ve öz saygı oluşumu, cesaretsizlik, korkaklık, silik kişilik oluşumu vesapmalar yatkinlik artar. Öfke, nefret, kinduyguları oluşur ve buna bağlı olarak saldırganlık eğilimi güçlenir. Erken yaşta bedensel uyarılara, seksüel bozukluklar vesapmalarla ortam hazırlanır. Bedensel yaralanma, sakat kalma, bunun yaratacağı sinir sistemi bozuklukları ve bireyi intiharda çözüm yolu aramayakadar götürür (Gözütok, 1993, s.42).

1Toplumdaki yaygın kanının aksine araştırmalar eğitimde fiziksel cezanın başarılı olmadığını; övgü, ödüllendirme gibi olumlu güdülemelerin daha etkili olduğunu göstermektedir. Fiziksel ceza öğrencinin okuldan korkmasına, özgüvenini yitirmesine neden olurken, davranışı daha kötüleştirmekte, saldırgan ve yıkıcı tutumları artırmaksa, sınıf düzenini bozma, eşyalara zarar verme, öğretmenlere karşılık verme, yalan söyleme gibi olumsuz davranışları artırmaktadır. İstenmeyen davranış değiştirme konusunda fiziksel cezanın etkisi geçicidir. Bir süre sonra yinelenen olumsuz davranışta sonuç alabilmek için giderek cezanın şiddetinin artırılması gerekir (Beyazova ve şahin, 2001, s.23).

2.5.Okullarda şiddeti Önlemek:

Dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de hızla artan şiddet olayları toplumsal bir sorun haline gelmiştir. Artan bu şiddet olayları ilköğretim çağındaki çocuk ve gençleri de içine almış ve gittikçe artan bir probleme dönüşmüştür. şiddete maruz kalan çocuklarda, uyum azlığı, anti sosyal davranışlar, okul devamlılığında azalma, dikkat eksikliği, okul başarısında düşüklük, riskli davranışlar, eşyalara bilerek zarar verme, özgüven eksikliği, okul korkusu, alkol ve madde bağımlılığı, huzursuzluk, depresyon, hatalı cinsel seçimler ve kendine zarar verme gibi olumsuz eylemler gözlenmektedir.

şiddet genellikle küçük yaşta ve aile içinde öğrenilmektedir. Çocukluğunda bir şekilde şiddete maruz kalan ya da şiddete tanık olan çocuklar, şiddeti model olarak şiddet uygulamaktadırlar. Bu nedenle şiddet yalnız bireysel değil, aynı zamanda toplumsal bir sorundur.

Okullar, saldırganlığın görüldüğu yerler ve koruyucu etmenlerin öğretilebileceği kurumlar olmaları nedeniyle, önleme çalışmalarını için en uygun konumdadırlar. Öte yandan okullar dışarıdaki etkilenmelerini de okula getirmeleri nedeniyle, gençlerin şiddetle ilgili sorunlarında okul, toplum, gençlik servisleri ve aileler işbirliği içinde çalışmak durumundadırlar (Riner ve Saywell, 2002, s.51).

Suç ile ilgili olarak da, erken çocukluk dönemindeki önleme çalışmaları, ergenlikteki suç davranışlarını engellemede başarılı olmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1995,

s.27).Okuldaki tüm öğrencilerin, okul içinde fiziki ve sosyal olarak ihtiyaçları karşılanıyorsa, öğrenciler kendilerini okulda mutlu, güvenli ve huzurlu hissediyorsa, kurallar demokratik olarak işliyorsa o okulda şiddetin barınması mümkün olmayacaktır.

Öğrenciler için daha güvenli okul binaları sağlamak için dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıda sıralanmıştır (Kepenekçi ve Özcan, 2001, s.157):

- Okul binalarının ana yollara yakın olmamasına çalışılmalıdır. Cadde ve bina arasında yeterli mesafe olmalıdır. Böylece, caddeden gelebilecek olumsuz etkenlerden okul korunabilecektir.
- Okul yerleşkesi inşa edilirken öğrencilerin yürüyüş yerleri olabildiğince yerleşke içinden yapılmalıdır. Böylece yaya trafiği caddeden yerleşke içine çekilebilir.
- Caddeye bakacak pencereler konusunda titiz davranılmalı, mümkünse eğer pencereler caddeye bakmamalıdır.
- Işıklıandırmaya dikkat edilmeli, güvenlik görevlilerinin görüş gücünü artıracak şekilde binalar arasında uygun ışıklandırma sağlanmalıdır.
- Okulun etrafında koruyucu duvarlar olmalıdır. Duvarlar hem okula giriş çıkışın belli bir noktadan yapılmasını sağlar hem de dışarıdan gelecek herhangi bir saldırının önlenmesinde işe yarar.
- Okul giriş ve çıkış kapıları herkes tarafından kolayca görülebilmelidir. Bu kapılar tek yerden giriş çıkış sağlayacağı için güvenlidir(Çiftçi, 2006, s. 42)

Okullarda şiddeti önlemek konusunda yapılabilecek çalışmalar, tüm sorumlu kişilere ayrı ayrı düşen görevler olarak aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1.Okul Yönetimine Düşen Görevler:

- İletişim kanallarını açık tutmalı,
- Öğrencilerin duygularını paylaşması için uygun fırsatlar yaratmalı ve onları cesaretlendirmeli,
- “Güvenli okul” anlayışını geliştirmeli,
- Tehdit oluşturabilecek unsurları dikkatle takip etmeli,
- Öğrencilerle görüşmeli,
- Öğrencilerin velilerini bilgilendirmeli,
- İlgili birimlere yönlendirmeli,
- Okul Kriz Ekipleri kurulmalıdır (Parladır, 2009, s.35).

2. Öğretmenlere Düşen Görevler: Öğretmenlere düşen görevler iki aşamada incelenebilir.

1.Aşama:

Sorunların Tespiti:

- Sürekli şiddet, zorbalık ve kavga davranışı gösteren öğrenciler tespit edilerek, bu öğrencilerle bireysel olarak ilgilenilmeli.
- Okul çevresinde bulunan, kavga ve şiddete eğilimli kişiler varsa çeteler tespit edilmeli.
- Bu kişileri okulun çevresinde bulunduran sebepler tespit edilmelidir.

2. Aşama:

Tespitlerden Yola Çıkarak Gerekli Çözümlerin Belirlenmesi;

- Hedef olarak tespit edilen öğrencilerle bireysel görüşmeler yapılmalı.

- Yapılan görüşmelerde öğrenciyi bu tür davranışlara iten nedenler belirlenmelidir. Daha sonra nedenlerin ortadan kaldırılabilmesi için imkânlar ölçüsünde gerekli önlemler alınmalıdır.
- Bireysel görüşmeler belli aralıklarla devam ederken, öğrencinin velisi ile en az 2-3 kez görüşülmeli, gerekirse ev ziyaretleri yapılmalı, alınabilecek önlemler ve çocuğa yaklaşım tarzının nasıl olması gerektiği aile ile paylaşılmalı.
- Öğrencinin yaptığı olumsuz davranışlar aileye sürekli şikâyet eder şekilde dile getirilmemelidir. Bu tarz bir yaklaşım aileyi ve öğrenciyi okuldan soğutacaktır.
- Şiddet davranışları gösteren öğrenciye karşı sabırlı olunmalıdır, yaptığı davranışlara karşı ani ve sert bir üslup ile karşılık verilmesi onun bu olumsuz davranışını pekiştirir.
- Eğer öğrenciye disiplin cezası verilecekse adil olunmaya ve abartılı cezalar verilmemesine dikkat edilmeli,
- Şiddet eğilimlerinde bulunan öğrencileri asla başka öğrencilerin yanında yargılamamalıdır.
- Kendinizi öğrenciye sevdirmeden ve kabullendirmeden öğrenci üzerinde etkili olunamayacağı unutulmamalıdır.

3. Anne Babalara Düşen Görevler;

- Çocuklar istediklerini saldırgan yollarla elde etmeyi model alarak öğrenirler. Ailede böyle bir durumun olup olmadığı ebeveynler tarafından denetlenmeli, söz konusu durum mevcut ise bu sorun öncelikle çözülmeye çalışılmalıdır. Çocuk hakkında fiziksel saldırganlığı nedeniyle şikâyetler çoğalmışsa uzmana başvurulmalıdır.
- Çocuk okul hakkındaki konuşmaktan rahatsız oluyorsa ve konu açıldığında sinirleniyorsa bazı sorunlar olduğundan şüphelenilmeli, ısrarcı olmadıkça sorun

tespit edilmeye çalışılmalı, okul yönetimi ve öğretmenleriyle iletişime geçilmelidir.

- Aşırı koruyucu anne baba tutumu, çocuklarda zorbalarla başa çıkma için gerekli olan becerilerin gelişmesini engellemektedir. Bu yüzden bu tutumdan kaçınılmalıdır.
- Çocuğunuza zorbalık yapan çocuğun problemi, ona zorbalık yaparak çözmeye çalışılmamalıdır. Bu kendi çocuğunuzun uygun becerileri kazanmasını sağlamaz.
- Bir kurbanın kızması ve öfkelenmesi zorbalar için çok eğlencelidir. Kurbanlara öfkelenmemeleri, sakin ve kararlı olmaları öğütlenmelidir.
- Eğer çocuğunuz kurban ise, belirli bir süre taciz edildiği yerde bulunmanız zorba için caydırıcı olacaktır. Bu arada, çocuğunuz uygun davranışı öğrenmek ve gerçekleştirmek için fırsat bulacaktır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren, çalışma grubu, veri toplama aracı ve geliştirilmesi, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi konularına yer verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılacaktır. “Nitel araştırmaların temel özelliği araştırmaya katılanların bakış açılarını, anlam dünyalarını ortaya koyma, dünyayı araştırmaya katılanların gözleri ile görmektir”(Kuş,2009).

"Nitel araştırmanın herkes tarafından kabul edilen bir tanımını yapmak güçtür. Bunun nedeni ise nitel araştırma kavramının bir şemsiye kavram olarak kullanılması ve bu şemsiye altında yer alabilecek birçok kavramın değişik disiplinlerle yakından ilişkili olmasıdır”(Yıldırım ve Şimşek,2011). Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlayabilir (Yıldırım ve Şimşek,2011).

Araştırmada nitel durum çalışması yapılmıştır. “Nitel durum çalışmasını en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır”(Yıldırım ve Şimşek,2011). Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. “Nitel araştırmalarda kullanılan görüşme tekniğinin en belirleyici özelliği, görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarmasıdır”(Kuş,2009).

Araştırmada nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde sorular önceden belirlenir ve belirlen sorularla veriler toplanmaya çalışılır. Bu yöntem ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı nede yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek (Karasar,1999).

3.2. Evren

Altınordu Rehberlik ve Araştırma Merkezi bölgesindeki ortaöğretim kurumları araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Evrenin tamamının şiddet eğiliminin olup olmadığı ve şiddete maruz kalıp kalmadığının bilinemediğinden kartopu veya zincirleme örnekleme yolu tercih edilecektir(akt,Yıldırım ve Şimşek,Patton,1987).

3.3. Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örneklem yöntemi doğrultusunda zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumlar, derinlemesine çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek,2011:107). Araştırmaya Altınordu RAM bölgesindeki liselerde şiddet uyguladıkları için disiplin cezası almış olan öğrenciler kimler? Sorusunu okul rehber öğretmenlerine sorarak başlanmış ve süreç ilerledikçe araştırmanın örnekleme ortaya çıkmış ve kimlerle görüşme yapılacağına karar verilmiştir(Yıldırım ve Şimşek,2011).

Buna göre, şiddet uyguladıkları için disiplin cezası almış öğrencisayıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Şiddet Uyguladıkları İçin Disiplin Cezası Almış Öğrencilerin Dağılımı

Okullar	Cinsiyet		Sınıf			
	Erkek	Kız	9	10	11	12
AMTAL	14	-	7	3	4	-
FAL	3	-	1	2	-	-
GŞAYAL	2	5	2	2	2	1
GAŞÇPAL	3	-	1	2	-	-
KÇPAL	2	1	-	-	1	2
CAL	3	-	3	-	-	-
ZKMTAL	4	-	2	2	-	-
BMTAL	-	3	2	1	-	-
OL	2	1	2	-	1	-
UMETEM	2	0	1	1	-	-
Toplam	35	10	21	13	8	3

3.4. Veri Toplama Süreci.

Araştırma verileri 01.12.2013/31.01.2014 tarihleri arasında katılımcıların uygun oldukları saatlerde kendi okullarındaki rehberlik servislerinde yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Verilerin toplanma sürecinde, araştırma ekibitarafından ortalama 30'ar dakikalık sürelerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

3.5. Veri Toplam Aracı

Araştırmada katılımcıların şiddet eğilimlerine yönelik görüşlerine başvurmak için yarı-yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda öncelikle görüşülen bireye güven kazandırmayı hedefleyen ifadeler yer almış, araştırmaya uygun giriş hazırlanmış, giriş kısmını görüşülen kişinin okul bilgilerinin yazıldığı kısa cevaplı sorular takip etmiştir. Daha sonra araştırmanın amacına göre hazırlanan öğrencilerin şiddet eğilimlerine yönelik yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulara geçilmiştir. Nitel araştırmalarda iç geçerlik araştırmacının ölçmek istediği veriyi, kullandığı araç ya da yöntemle gerçekten ölçüp ölçemeyeceğine ilişkindir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu doğrultuda, iç geçerliliğini sağlamak için görüşme formu, şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış 5 öğrenciye uygulanmıştır. Alınan cevaplar ve sorular uzman görüşleri doğrultusunda düzeltilerek görüşme formuna son hali verilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. İçerik analizi gözlem ve görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde kullanılır. “Bu yöntemde amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011). İçerik analizinde veriler derinlemesine incelenir; ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde organize edilerek tanımlanır ve yorum yapılır. İçerik analizinde veriler 4 aşamada analiz edilmektedir.

1. Verilerin Kodlanması: İçerik analizinin bu ilk aşamasında, her bir katılımcıya numara verilerek görüşmenin dökümleri yapıldıktan sonra katılımcılardan elde edilen veriler araştırmanın çerçevesi içerisinde incelenerek

anlamli bölümlere ayrılmış ve kavramsal olarak ifade ettiği anlam isimlendirilip kodlanmıştır. Araştırmanın kavramsal çerçevesine ve görüşme sorularına dayanılarak daha önce hazırlanmış olan kod listesine, tüm verilerin incelenmesinden sonra son şekli verilmiştir. Bu kod listesi verilerin düzenlenmesinde anahtar liste görevini görmüştür. Araştırma sorularının dışında kalan veriler kodlama dışında bırakılmıştır.

2. Temaların Bulunması: Bu aşamada ise verilerin kodlanması aşamasında belirlenen kodlar her biri ayrı kategori olarak kabul edilmiş ve ayrı temalar olarak değerlendirilmiştir. Örneğin “bana küfür ve hakaret edildiği için şiddet uyguladım”[M1] “arkadaşım bana dik dik baktığı için şiddet uyguladım” gibi konular, sen hangi durumlarda şiddet uygularsın teması kapsamına alınarak arasındaki ortak yönler bulunmaya çalışılmış ve tematik kodlama işlemi bu yöntemle gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada şiddet uyguladıkları için disiplin cezası almış öğrencilerin şiddet eğilimlerine yönelik görüşlerini araştırmak amacıyla toplam dokuz tane boyut oluşturulmuştur.

3. Verilerin Kodlara ve Temalara Göre Organize Edilmesi ve Tanımlanması: Bu aşamada ise katılımcıların görüşleri okuyucunun anlayabileceği bir dilde açıklanmış ve görüşler ilk elden okuyucuya sunulmuştur. Görüşme notlarının hangi katılımcıya ait olduğunu belirlemek amacıyla dipnot kullanılmış ve görüşme notları tırnak işareti içinde verilmiştir. Daha sonra parantez içinde görüşmenin hangi katılımcıya ait olduğu belirtilmiştir. Aşağıdaki örnek açıklamalarda kodlama sistemi verilmiştir:

ÖRNEK: “.....”(G.GŞAYAL(1))

G: Görüşme;

L: Lise;

O: Ordu;

Ş: Şehit;

ÇPAL: Çok Programlı AnadoluLisesi;

METEM: Mesleki Teknik Eğitim Merkezi

1: 1 Numaralı Katılımcı;

2: 2 Numaralı Katılımcı.

4. Bulguların Yorumlanması: Ayrıntılı bir biçimde tanımlanan ve sunulan bulguların araştırmacı tarafından yorumlanması ve bazı sonuçların açıklanması son aşamada yapılmıştır. Toplanan veriler nitel araştırmanın gerektirdiği aşamalardan geçirilerek yorumlanmış ve bir takım sonuçlar çıkarılmıştır, sonuçların önemine ilişkin açıklamalar literatürle desteklenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1 Bulgular

4.1.1 Çalışma Grubuna Yönelik Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda katılımcıların demografik özellikleri ve kişisel görüşleri ile ilgili elde edilen sayısal verilerin çözümlenmeleri sonucunda ortaya çıkan bulgulara ve yorumlara yer verilmektedir.

4.1.1.1 Çalışma Grubunun Almış Oldukları Ceza Türlerine Göre Dağılımı:

Tablo 3 incelendiğinde sınıf düzeyi yükseldikçe ceza alan öğrenci sayısında azalma olduğu, ceza türleri açısından incelendiğinde en çok okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezasının verildiği tespit edilmiştir. Araştırmanın 6'ncı (Şu anda disiplin cezası aldığın olay tekrar yaşansa ne yaparsın? Tekrar aynı şekilde davranımıydın?) sorusuna disiplin cezası almış öğrencilerin %86 sının "*Asla öyle davranmazdım, konuşmayı denerim veya ortamdan uzaklaşırım*" şeklinde cevap vermeleri verilen disiplin cezalarının caydırıcı bir etkiye sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3. Çalışma grubunun; Aldığı disiplin cezasına göre dağılımı.

Okullar	Aldığı Disiplin Cezası			Sınıflar			
	Uyarma	Kınama	Okuldan Kısa Süreli Uzaklaştırma	9. sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf
AMTAL	-	4	11	7	3	4	-
FAL	2	1	1	1	2	-	-
GŞAYAL	2	2	3	2	2	2	1
GAŞÇPAL	-	2	4	1	2	-	-
KÇPAL	-	2	1	-	-	1	2
CAL	2	-	1	3	-	-	-
ZKMTAL	-	4	-	2	2	-	-
BMTAL	3	-	-	2	1	-	-
OL	2	-	1	2	-	1	-
UMETEM	1	-	1	1	1	-	-
Toplam	12	15	23	21	13	8	3

4.1.1.2 Çalışma Grubunun devamsızlık, akademik başarı, sınıf tekrarı yapma durumlarına göre dağılımı:

Tablo 4 incelendiğinde akademik başarı düzeyi ve sınıf tekrarı yapma ile şiddet uygulama davranışı arasında anlamlı bir ilişki olduğu, devamsızlık yapma davranışı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum okullarda akademik başarı düzeyi düşük ve sınıf tekrarı yapan öğrencilerin olumlu tatmin yaşayamadıkları ve buna bağlı olarak kendilerini doğru bir şekilde ifade edemedikleri ve şiddete başvurdukları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4. Çalışma grubunun; devamsızlık, akademik başarı, sınıf tekrarı yapma durumlarına göre dağılımı

Okular	Devamsızlık			Başarı Durumu				Sınıf Tekrarı	
	1-5	5-10	Ort.	30-49	50-69	70+	Ort.	Evet	Hayır
AMTAL	8	6	6,3	5	8	1	58,92	9	5
FAL	1	2	7,5	-	3	-	76,58	1	2
GŞAYAL	3	4	6,7	-	4	3	66,37	2	5
GAŞÇPAL	3	-	4	-	3	-	58	-	3
KÇPAL	1	2	5	-	2	1	66,30	2	1
CAL	2	1	6,5	-	3	-	65,7	3	-
ZKMTAL	2	2	4,5	2	2	-	68,60	3	1
BMTAL	2	1	4,3	-	3	-	82,07	1	2
OL	1	2	6,5	-	3	-	64,52	1	2
UMETEM	1	1	5,5	2	-	-	65,31	1	1
Toplam	24	21	5,8	13	27	5	66,23	24	21

4.1.1.3 Çalışma Grubunun okul içi, okul dışı sosyal faaliyetlere katılım Durumu:

Çalışma grubunu okul içi, okul dışı sosyal faaliyetlere katılım durumlarına göre incelediğimizde tablo 5 şiddet uygulama davranışı ile sosyal faaliyetlere katılım arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum okul içi ve okul dışı düzenlenen sosyal klüp faaliyetlerinin plansız ve amaçsız yapıldığı hedef kitlenin beklentilerini karşılamadığı, öğrenciler üzerinde olumlu etki yaratmadığı veya bu faaliyetlere öğrencilerin rastgele yönlendirildiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5. Çalışma Grubunun; Okul İçi, Okul Dışı Sosyal Faaliyetlere Katılım Durumu.

Okullar	Okulda İçinde Görev Aldığı Klüp		Okul Dışında Yer Aldığı Klüp	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
AMTAL	6	8	3	-
FAL	2	1	3	-
GŞAYAL	4	3	1	6
GAŞÇPAL	2	1	3	-
KÇPAL	3	-	-	3
CAL	1	2	1	2
ZKMTAL	1	3	2	2
BMTAL	1	2	-	3
OL	2	1	1	2
UMETEM	1	1	-	2
Toplam	21	24	20	25

4.1.1.4 Çalışma Grubunun Anne ve Baba Eğitim Durumu:

Çalışma grubunu anne-baba eğitim düzeyine göre incelediğimizde tablo 6 araştırmaya dahil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin anne ve babalarının çoğunluğunun eğitim düzeylerinin ilkökul ve ortaokul seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum ailelerin eğitim düzeyi düştükçe şiddet uygulama davranışının problem çözme yöntemi olarak benimsendiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6. Çalışma grubunun; anne ve baba eğitim düzeyine göre dağılımı.

Okullar	Anne Eğitim Düzeyi					Baba Eğitim Düzeyi				
	Okur Yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Okur Yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans
AMTAL	1	11	1	1	-	-	6	6	2	-
FAL	-	-	-	3	-	-	-	-	2	1
GŞAYAL	3	3	1	-	-	-	3	3	1	-
GAŞÇPAL	-	2	1	-	-	-	1	1	1	-
KÇPAL	-	3	-	-	-	-	2	-	1	-
CAL	-	-	2	1	-	-	1	2	1	-
ZKMTAL	-	2	1	1	-	-	1	2	1	-
BMTAL	-	3	-	-	-	-	-	2	1	-
OL	-	1	2	-	-	-	-	-	2	-
UMETEM	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-
Toplam	4	27	8	6	-	-	16	16	12	1

4.1.1.5 Çalışma Grubunun Anne ve Baba Hayatta Olma ve Birlikte Yaşama Durumu:

Çalışma Grubunun Anne ve Baba Hayatta Olma ve Birlikte Yaşama Durumuna göre incelediğimizde tablo 7 şiddet uygulama davranışı ile anne babanın hayatta olma ve birlikte yaşama durumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Ancak anne babanın birlikte olma durumu ile şiddet uygulama davranışı arasında zayıfta olsa bir ilişki olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Çalışma grubunun; anne-baba hayatta olma, gelir düzeyi ve ailenin birlikte yaşama durumuna göre dağılımı.

Okullar	Anne Baba Hayatta		Anne Baba Birlikte	
	Anne Sağ	Baba Sağ	Evet	Hayır
AMTAL	14	14	13	1
FAL	3	3	6	1
GŞAYAL	7	7	6	1
GAŞÇPAL	3	3	3	-
KÇPAL	3	2	1	2
CAL	3	3	3	1
ZKMTAL	4	3	3	1
BMTAL	3	3	2	1
OL	3	3	2	1
UMETEM	2	2	2	-
Toplam	45	44	39	6

4.1.2 Görüşme Dökümlerine Yönelik Bulgular

4.1.2.1 Birinci Boyut: Şiddet kişinin kendisine, başkasına, bir topluluğa veya gruba yönelik yaptığı tehdit, engelleme, yaralama, dövme, taciz ve sözlü saldırı gibi zorba davranışlardır. (Görüşmeci her başlık için örneklerle açıklama yapacak) Hangi durumlarda öfkelenip şiddete başvurursun?

Araştırmanın birinci sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 45 öğrencinin görüşleri Tablo-8 de belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 8. Hangi durumlarda öfkelenip şiddete başvurursun?

Katılımcı Görüşleri	N(frekans)	%
Bana hakaret, küfür edildiğinde, benimle alay edildiğinde, bana laf sokulduğum da, şiddete başvururum.	30	66
Moralim bozuk olunca, sinirleniyorum, kendimi kontrol edemiyorum, asabiyet sorunum var.	15	33
Benim ve ailem hakkında yanlış karar verilirse dalga geçilirse şiddete başvururum.	12	27
Bana fiziksel şiddet uygulanırsa şiddete başvururum.	9	19,8
İstemediğim şeyler yapıldığın da şiddet uygularım.	7	15,4
Söylediğim şeyler yapılmadığın da sinirlenip şiddete başvururum.	6	13,2
Üzerime çok gelindiğin de şiddet uygularım.	4	8,8
Gıcık olduğum biri boş konuşuyorsa sinirlenip şiddete başvururum.	3	6,6
Haksızlığa uğradığım da şiddet uygularım.	3	6,6
Biri bana dik dik baktığın da şiddet uygularım.	2	4,4
Maç yaparken bana çelme takıldığın da şiddet uygularım.	1	2,2
Sevdiğim kişilere zarar verildiğin de şiddet uygularım.	1	2,2
Madde bağımlısıyım madde bulamadığım da şiddete başvururum.	1	2,2
Yalan söylendiğin da şiddet uygularım.	1	2,2
Anne ve babam dışında biri beni yönetmeye kalktığın da şiddet uygularım	1	2,2
Dışlandığımı hissedersen şiddet uygularım.	1	2,2

Bana hakaret, küfür edildiğinde, benimle alay edildiğinde, bana laf sokulduğun da, şiddete başvururum. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 30 tanesi, %66'sı böyle bir durumda şiddete başvurduklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda öğrenci görüşleri, “*Arkadaşlarım beni rencide ettiğinde beni rahatsız edecek kelime ve cümleler kullandığında, yani biraz sinirli bireyim, karşımdakiler böyle abuk sabuk konuşmalar yaptığında çok sinirleniyorum açıkçası, benle dalga geçtiklerinde falan, çabuk sinirleniyorum dış görüntümlle alakalı durumlarda alay vari konuşmalar varsa şiddet uygulam(G.GŞAYAL(1))*”. Şeklinde düşüncelerini ifade ederek sinirli biri olduğunu böyle sözlerin ve tavırların kendisini daha da sinirlendirdiğini belirtmiştir.

Moralim bozuk olunca, sinirleniyorum, kendimi kontrol edemiyorum, asabiyet sorunum var. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 15 tanesi%33'ü böyle bir durumda şiddete başvurduklarını ifade etmişlerdir. Bu konu da bir öğrenci, “*Üstüme biri çok geldiği zaman, özellikle canımın sıkkın olduğu zamanlarda kaldıramayacağım durumlarda işte, şu son zamanlarda bir özel mevzu var o beni olumsuz etkiliyor. Ne zamandır bu şekilde? Liseye geçtiğimden beri böyle bu durum(G.UMETEM (1))*.”Düşüncelerini bu sözlerle ifade ederek, canının sıkkın olduğu zamanlarda çevresindeki insanlardan anlayış beklediğini belirtmiştir.

Benim ve ailem hakkında yanlış karar verilirse dalga geçilirse şiddete başvururum. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 12 tanesi%27'si böyle bir durumda şiddete başvurduklarını ifade etmişlerdir. Bu konu da bir öğrenci, “*Biri hani benim hakkımda veya ailem hakkında yanlış bir şeye karar verirse veya yanlış bir yorum yaparsa öfkelenir şiddete başvururum. Benim asabiyet ile alakalı sorunum var zaten önceden çok sinirlenirdim tedavi gördüm. 1.5, 2 sene ilaç kullandım. Eskisi kadar çabuk parlamıyorum(G.AMTAL(1))*.”Şekilde düşüncelerini ifade ederek ailesi konusunda hassas duygulara sahip olduğunu belirtmiştir.

Bana fiziksel şiddet uygulanırsa şiddete başvururum. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 9

tanisi%19,8'i böyle bir durumda şiddete başvurduklarını ifade etmişlerdir. Bu konu da bir öğrenci, *“İtme kakma olunca. Biri bana vurmadan asla vurmam. Ben zaten sinir hastasıyım ilaç kullanıyorum. Bir de küfüre karşı çok sinirleniyorum. Babamla çok kavga ediyorduk o yüzden tedavi amaçlı ilaç kullanıyorum(G.AMTAL(9)).”* şeklinde düşüncelerini ifade ederek kendisine istemediği bir fiziksel temas olduğunda sinirlenip şiddet uyguladığını belirtmiştir.

İstemediğim şeyler yapıldığın da şiddet uyguladım. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 7 tanesi%15,4'ü böyle bir durumda şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konu da bir öğrenci, *“Yapılmamasını istemediğim davranış yapıldığın da vururum (şakalaşmalar, hakaret, küfür). Halı sahada top oynarken arkadaşım çelme taktığında vururum. Sevdiğim kişilerin, ailem kız arkadaşım, yakın arkadaşımın zarar gördüğünü düşündüğümde şiddet uyguladım (G.KÇPAL (3)).”* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek yapılmamasını istemediği davranışları şiddet uygulayarak cezalandırmayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Söylediğim şeyler yapılmadığın da sinirlenip şiddete başvururum. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 6 tanesi %13,2si böyle bir durumda şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konu da bir öğrenci, *“Dediğim şeyler yapılmadığında. Yapma diyorum ısrarla yapıyorsa şiddete başvuruyorum. Kavga beden dersinde oldu. 2'ci ders arkadaş sonradan maça girmeye kalktı ben de yok dedim. O da hocaya deyince hoca üstüme geldi ben de sinirimi ondan çıkardım(G.AMTAL(8)).”* Şekilde düşüncelerini ifade ederek uyarılarını dikkate alınmamasının şiddet uygulaması için yeterli olduğunu belirtmiştir.

Üzerime çok gelindiğin de şiddet uyguladım. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 4 tanesi %8,8'i böyle bir durumda şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konu da bir öğrenci, *“Anlamadığım sorunlar sıkıntılar varda ben anlamıyorum, bilmiyorum kim anlayacak ama battığımı biliyorum yavaş yavaş. Okulda bu hani disiplin suçları şunlar bunlar sıkılıyorum, üzerime gelindiğinde, hemen biri bir şey söylediğinde sinirleniyorum*

(G.AMTAL(2)).”Şeklinde düşüncelerini ifade ederek üzerine fazla gelindiğini düşündüğü durumlarda şiddet uyguladığını belirtmiştir.

Gıcık olduğum biri boş konuşuyorsa sinirlenip şiddete başvururum.**Konusunda:** araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 3 tanesi %6,6sı böyle bir durumda şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konu da bir öğrenci, “*Mesela nasıl yaparım, biri bana kötü bir şey söylediğinde mesela. Yâda başka nasıl söyylim birine gıcık olduğumda, birinin hareketleri hoşuma gitmediğinde. Benim şimdi biraz psikolojim bozuk, nasıl bozuk ben hani sınıf tekrarı yaptım ya, bir kıza âşık olmuştum, herkesin karı-kız hayatı vardır, illaki vardır yaş önemli değil de benimde böyle bir durumum vardı. O dönemlerde ve şimdi de madde bulamadığım zamanlarda birilerine gıcık olabiliyorum, gıcık olduğum kişiye vurarak, küfür ederek şiddet uyguladım(G.AMTAL(2)).*” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek gıcık olduğu kişilere şiddet uygulayabildiğini belirtmiştir.

Haksızlığa uğradığım da şiddet uyguladım. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 3 tanesi %6,6’sı böyle bir durumda şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konu da bir öğrenci, *Haksızlığa uğradığımda şiddete başvururum, insan bir anda sinirleniyor, haksızlık yapılmasına dayanamıyorum fakat sonradan hatamı düzeltmeye çalışırım (G.CAL(1)).*” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek kendisine haksızlık yapıldığını düşündüğünde şiddet uyguladığını, sonrasında pişmanlık duyguları yaşayabildiğini belirtmiştir.

Biri bana dik dik baktığın da şiddet uyguladım. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 2 tanesi %4,4’ü böyle bir durumda şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konu da bir öğrenci, *Laf atıldığında şiddete başvururum. Mesela dik dik bakıyorlar bende dik dik bakıyorum, geri cevap veriyorum, derken çatışma yaşanıyor. Bana bir fiziksel saldırı olmadığı müddetçe bende fiziksel bir tepki olmaz (G.BMTAL(1)).*”Şeklinde düşüncelerini ifade ederek kendisine dik bakıldığını hissettiğinde tepki verdiğini ama bu tepkinin sözlü olduğunu fiziksel saldırı olmadığı müddetçe fiziksel şiddet uygulamadığını belirtmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerden birer tanesi aşağıda ifadesi geçen konularda; “Maç yaparken bana çelme takıldığın da şiddet uygularım.” “ Sevdığım kişilere zarar verildiğin de şiddet uygularım.” “Madde bağımlısıyım madde bulamadığım da şiddete başvururum.” “ Yalan söylendiğin de şiddet uygularım.” “ Anne ve babam dışında biri beni yönetmeye kalktığın da şiddet uygularım.” “Dışlandığımı hissedersen şiddet uygularım.” Şekilde düşüncelerini ifade ederek neden şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir.

4.1.2.2 İkinci Boyut: Şiddet yöntemleri olarak tehdit, engelleme, yaralama, dövme, taciz ve sözle saldırı gibi zorba davranışlardan söz etmiştik. Sen öfkeli olduğunda hangi şiddet yöntemlerini kullanırsın?

Araştırmanın ikinci sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 45 öğrencinin görüşleri Tablo-9 de belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 9. Sen öfkeli olduğunda hangi şiddet yöntemlerini kullanırsın?

Katılımcı görüşleri	N(frekans)	%
Ben tehdit etmem gider döverim (kafa atmak, yumruklaşmak, tekme v.b.)	16	35,2
Kavga ederim ama önce uyarırım.	14	30,8
Tehdit ederim, bağırırım, küfür ederim, laf sokarım.	14	30,8
Fiziksel bir saldırı varsa bende saldırırım.	9	19,8
Karşımdakine bakarım korkaksa döverim.	1	2,2
Kendime zarar veririm	1	2,2
Küfür ediyorsa küfür ederim.	1	2,2

Ben tehdit etmem gider döverim (kafa atmak, yumruklaşmak, tekme v.b.). Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 16 tanesi %35,2'si böyle bir durumda şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*Ben öfkelendiğimde öyle asarım keserim gibi tehdit savurmam, gider döverim veya o beni döver. İlla bir şey olacaksa sakınmam. Biri bana gelip te tehdit savurursa veya vurursa aynıyla mukabele ederim. Biri bana gelip te cart curt etimi aklıma kötü şeyler gelir bende o zaman kendime hâkim olamam (G.AMTAL(1)).*” Şeklinde düşünceleri ifade ederek şiddet yöntemi olarak direk vurmayı tercih ettiğini belirtmiştir. Bir başka öğrenci, “*Ben döverim haksız olduğumda eyvallah derim, gerekirse özür dilerim, çeker giderim. Ama haklıysam sonuna kadar giderim. Sokaktan biri ile kavga ettiğimizde uygun dil işe yaramıyor sistem yetersiz herkes hak ettiği cezayı almıyor(kolluk güçlerini kast ederek). Bir cafenin yanında kavga olmuştu, hani hatırlarsınız biri bıçaklanıp ölmüştü, ben o çocukla bir hafta öncesinde kavga ettim. Hemde sevdiğim kızın yanında, kıza laf attılar. Polis kavgayı ayırıyor sonra serbest bırakıyor bu bence hiç adil değil. Sonrasında insanlar cezayı kendileri kesiyor (G.FAL(2)).*” Şekilde düşüncelerini ifade ederek kolluk kuvvetlerinin adaletine güvenmediğini, adaletin gecikebildiğini veya yeteri kadar can acıtmadığını kast ederek kendisini cezalandırmayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Kavga ederim ama önce uyarırım. Konusunda; araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 14 tanesi %30,8'i böyle bir durumda şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*Ben öfkelendiğimde önce uyarıyorum sonra dövüyorum. Kavga ettiğim arkadaş dışarıdan da arkadaşım aslında. Ben onu yemeğe çağırmak için gittim sınıfa o an da yanında kızlar olduğu için atarlandı ben de onun boğazını sıktım o da bana vurdu (G.AMTAL(11)).*” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek önce uyardığını sonra şiddet uyguladığını belirtmiştir. Bir başka öğrenci, “*Şöyle açıklım bir haksızlığa uğradığımda ilk önce uyarırım ama anlamıyorsa açık söyleyim vururum. Öyle yaralama falan yapmam, tokat atarım karşımdaki benden güçlüde olsa fark etmez önemli olan benim vurmamdır. Dayak yesem de rahatlarım G.CAL(2)).*” Şeklinde düşüncesini açıklayarak ilk önce uyarıda bulunduğunu fakat uyarıları dikkate alınmadığında kendini rahatlatmak adına şiddet uyguladığını belirtmiştir.

Tehdit ederim, bağırırım, küfür ederim, laf sokarım. Konusunda; araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 14 tanesi %30,8'i böyle bir durumda şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*Ben sözle bir cevap veririm, laf sokarak, onu rencide etmeye çalışarak aynı onu tekniği ile cevap veririm. Önce olayı anlamaya çalışırım eğer benle ilgili ise tepkimi gösteririm. Karşımdaki bana doğrudan söylese doğru bir eleştiri yaparsa söyleyiş tarzına bakarım G.GŞAYAL(1).*” Şekilde düşüncelerini ifade ederek şiddet yöntemi olarak tehdit etme, laf sokmak ve küfür etmeyi tercih ettiğini belirtmiştir.

Fiziksel bir saldırı varsa bende saldırırım. Konusunda; araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 9 tanesi %19,8'i böyle bir durumda şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*Önce ben sorunu çözmeye bakarım lafla çözülmezse yapacak bir şey yoksa kendimi korumam lazım çocuk saldırınca bana bende mecburen kendimi korumak için davranırım. Küfür olurda fazla yaralama olmaz vururum kaçarım G.AMTAL(13).*” Şekilde düşüncesini ifade ederek şiddet yöntemi olarak fiziksel saldırı varsa kendini koruma amaçlı fiziksel saldırıya geçtiğini belirtmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerden birer tanesi aşağıda ifadesi geçen konularda; “*Kendime zarar veririm.*” “*Küfür ediyorsa küfür ederim.*” “*Karşımdakine bakarım korkaksa döverim.*” Bu konuda bir öğrenci, “*Hangi şiddet önce bir bakarım karşımdakine, ben hani insanların gözlerine baktım anlarım, sokak insana şu okulun öğretemediklerini öğretiyor, insanın gözlerine baktığımda ben korkup korkmadığını anlarım. Kullandığı maddeler aklımı bitirmedi benim o konularda aklım çok çalışıyor, hani bu tür şeyler beni daha fazla akıllandırdı gibi geliyor bana, hani diğerlerini nasıl etkiler bilemem. Yaptığım şeylerin kötü şeyler olduğunu farkındayım ben beni akıllandırdı. Şahsen akıllandırdı beni yaptığım şeylerin kötü olduğunu düşündükçe ben akıllandım. Bakıyorum mesela farkındayım kötü şeyler olduğunun, bunlardan pişmanım ama bir zaman sonra insan hani bıçakla keser gibi kesemiyor. İnsana bakarım hani korkak bir insansa vururum. Bir anada bana bir öfke geliyor ne yaptığımı bilemiyorum mesela derste bir iki ders çıkamayınca bana öfke geliyor çünkü sigara içmem lazım içmediğim zaman şeytan beni dürtüyor birine vur diyor, arkamdan bir şey beni itiyor yapmak istemiyorum*

ama elimde değil. Biri gelip bir kelime yapıyor ben istemesem de arkamdan bir g¼¼ beni itiyor sanki ben vuruyorum o zaman. Her insana da vurmam ben, bakarım karşımdakine. Ben g¼¼c¼¼m¼¼n yetmeyeceği insana bulaşmam, zaten g¼¼c¼¼m yetmeyeceği insan bana kelime yapmaz. Mesela benim size g¼¼c¼¼m yetmez hani bakarım siz bene kelime yaptınız hani, siz zaten bana kelime yapmazsınız, benim size g¼¼c¼¼m¼¼n yetmeyeceğini bilirsiniz, aynı yaştta olur hani, bir şeye sinirlenir küfür müfür olur yani öyle (G.AMTAL(2)).”Şeklinde düşüncelerini ifade ederek insanları tanıdığını sokak hayatının kendisine bir şeyler kattığını, hatta sokaktan öğrendiklerinin daha değerli olduğunu kast ederek, neden fiziksel şiddet uyguladığını belirtmiştir.

4.1.2.3. Üçüncü Boyut: Okulda, evde ve arkadaş çevrende sana ne şekilde davranırlarsa şiddete başvurmana gerek kalmaz? (Okulda: Öğretmen, yönetici, arkadaşlar. Evde: Anne, baba, kardeşler ve akrabalar. Sosyal çevrede: İletişim içinde olabileceğin herkes).

Araştırmanın Üçüncü sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 45 öğrencinin görüşleri Tablo-10 de belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 10. Okulda, evde ve arkadaş çevrende sana ne şekilde davranırlarsa şiddete başvurmana gerek kalmaz?

Katılımcı görüşleri;	N(frekans)	%
Sakin olup güzel davranırlarsa, güzelce konuşurlarsa, hakaret küfür olmazsa, şiddet uygulamama gerek kalmaz.	28	61,6
Yapma dediklerimi yapmazlarsa (şaka yaparken dozu kaçırmazlarsa)	9	19,8
Annem babam, beni başkaları ile kıyaslamazlarsa	5	11
Empati kurarak, beni anlamaya çalışırlarsa.	4	8,8
Büyüklerim, bana ceza vermeden, vurmada benimle konuşurlarsa.	3	6,6
Samimi davranırlarsa, saygısızlık yapmazlarsa.	3	6,6
Benim başkalarına davrandığım gibi bana da aynı şekilde davranırlarsa.	2	4,4
Gevşek, laubali davranışlar olmazsa.	2	4,4
Derse geç kaldığım da yok yazılmazsam.	1	2,2
Şartlı davranışlar olmazsa.	1	2,2
Evde bana söz hakkı verirlerse.	1	2,2

Sakin olup güzel davranırlarsa, güzelce konuşurlarsa, hakaret küfür olmazsa, şiddet uygulamama gerek kalmaz. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 28 tanesi %61,6'sı böyle bir durumda şiddet

uygulamalarına gerek olmayacağını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “İyi geçinmeli sakın olmalı, evde zaten sürekli kavga var, babam ya anneme yada bize karşı sürekli bir tehdit içerisinde sinirli tavırları var. Evde en çok babamla aramızda sürtüşme var en son bir kavgamızda beni evden kovdu. Bende 6 ay eve gitmedim evin çatısında dışarılar da arkadaşlarımla birlikte kaldım. Babam bu süre içerisinde beni aramadı annem arıyordu. Annem eve gel diyordu bende babam aramadığı için eve gitmiyordum. Çünkü küfür edip elimden kumandayı alarak beni evden kovmuştu. Bende ergenlik çağındayım artık büyüdüm bunları kaldıramıyordum. Bu süre içerisinde arkadaşlarımdan yardım aldım. Ailemde annem den yardım aldım. Babam gündüzleri evde olmadığı için gündüzleri eve gidiyordum. Annem kıyafetlerimi falan temizleyip veriyordu. Evden ayrıldığımda yaz dönemine yakındı o yüzden fazla zorlanmadım. Okuldaki öğretmenlerimin bilgisi yoktu bu olaydan. Zaten bu olayın yüzünden sınıf tekrarı yapmak zorunda kaldım. Ben bu durumu okulla paylaşma gereği hissetmedim okulun bilgisi olmuşsa annemden öğrenmiş olabilirler. Babam iddia oynamayı ve kahveye gitmeyi çok seviyor eğer kahvede yenilmişse o gün evde mutlaka sorun çıkartır(G.AMTAL(1)).” Şeklinde düşüncelerini açıklayarak, özellikle ergenlik döneminde ailelerin daha sakın olmalarını gerektiğini belirtmiştir. Bir başka öğrenci “Onu valla ben bilmiyorum, iyi davranırlarsa şiddete başvurmam mesela bir hoca ben hocayla alakalı da disipline gittim, niye gittim şimdi dersteydik, hocasın tamam ben bir şey demiyorum, dırđır edip duruyor ben bir şey demiyorum ama susmuyor, ben hiç kimsenin dırđırına katlanamıyorum bana sataşmasınlar. Peki, sınıfta yönergelere, kurallara uyuyor musun? Çokta değil hani ben yalan konuşmayı sevmem, benim ağızımdan öğretmene kötü bir laf çıkmaz, hoca beni uyardı mı ben suçumu kabullenirim mesela bir hocamız var felsefe hocası, bana babacan davranıyor ben onun uyarılarını dikkate alıyorum. Çünkü iyi davranıyor tamam oğlum otur yerine diyor. Bir hoca bana şartlı yaklaşırsa kendimi dışlanmış görüyorum. Öğretmen bana bir gelse ben bin giderim (G.AMTAL(2)).” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek öğretmenlerin sürekli yakınmak yerine, yetişkin tavrı sergileyip sorunu anmaya çalışmalarının şiddet içeren davranışlardan kendisini alıkoyduğunu belirtmiştir.

Yapma dediklerimi yapmazlarsa (şaka yaparken dozu kaçırmazlarsa).

Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 9 tanesi

%19,8'i böyle bir durumda şiddet uygulamalarına gerek olmayacağını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*Bana küfür etmesinler, tehdit etmesinler, damarıma basmasınlar sıkıntı çıkmaz. Hocalar vuruyor vurmasalar iyi olur bence. Vuruyorlar sinirlensen ne yapacaksın sinirlendiğin öyle kalıyor yöneticilerden sıkıntı yok. Öğretmenlere ve yöneticilere sinirlenmemde şiddete başvurmam. Anne baba ve kardeşlerim bana vurmazsa fazla argo kelime kullanmazlarsa problem olmaz şakadan bazen şiddet uygulayım ama ben sinirli olduğumda arkadaşlarım anlar alttan alır almazlarsa kavga çıkar ama genelde alttan alırlar (G.AMTAL(13)).*” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek kendisinin bu konuda kurallarını koyduğunu arkadaş çevresinin bu durumu bildiğini ama öğretmen ve aile büyüklerinin daha hassas olmasını gerektiğini belirtmiştir. Bir başka öğrenci, *İstediğim şeyleri yaparlarsa, istediğim şekilde davranırlarsa, Sana yapılmasını istediğin davranışlar neler benimle paylaşır mısın? Benim yapıma kişilik özelliklerime ters düşmeyen, asala haksızlık içermeyen şeyler olmalı. Yapana yapılıp düşüncesinden yola çıkarım, bana ne kadar iyi olumlu davranırlarsa ben de öyle davranırım (G.KÇPAL(1)).* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek istemediği şeyler yapılmazsa şiddete başvurmayacağını belirtmiştir.

Annem babam, beni başkaları ile kıyaslamazlarsa. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 5 tanesi %11'i böyle bir durumda şiddet uygulamalarına gerek olmayacağını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*Ailem beni başkaları ile kıyaslamazsa, benimle iyi geçinirlerse, bana kırıcı söz söylemezlerse, beni engellemezlerse, şiddet uygulamama gerek kalmaz (G.GŞAYAL(5)).* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek kıyaslanmanın kendisini öfkeliendirdiğini belirtmiştir.

Empati kurarak, beni anlamaya çalışırlarsa. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 4 tanesi %8,8'i böyle bir durumda şiddet uygulamalarına gerek olmayacağını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, *Daha çok karşımdaki kişinin bana empatik davranmasını isterim, uygun bir dille anlatmasını isterim sorunumuz varsa bile ailemde zaten öyle bir durum yok. Genelde ben ailemle sorunum sıkıntım olduğunda paylaşıyorum. Okulda illaki tartıştığımız kişiler oluyor ama ilk önce ben hiç kimseye bir şey yapmam. Karşımdaki*

saldırıyorsa kırıcı davranıyorsa konuşurum önce yani nedeni sorarım. Uzlaşmacı bir dil kullanırım, uysal bir yapım var ama karşımdaki işbirliğine yanaşmıyorsa durum farklı olur. Şeklinde düşüncelerini ifade ederek empatik davranışların şiddet uygulamasını engel olduğunu belirtmiştir.

Büyüklerim, bana ceza vermeden, vurmadan benimle konuşurlarsa. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 3 tanesi %6,6sı böyle bir durumda şiddet uygulamalarına gerek olmayacağını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, *Büyüklerim beni zorluyorlar şunları yapma bunları yapma o zaman bağıyorum, bazen beni sinirlendiriyorlar, laf söylüyorum bağırp çağırıyorum, bunun üzerine ceza veriyorlar, ceza vermesinler konuşsunlar (G.AMTAL(7)).* Şeklinde kendini ifade ederek karşındaki kişilerin kendisinden büyükte olsalar ceza vermeden konuşarak kendisi ile iletişim kurmasını istediğini belirtmiştir.

Samimi davranırlarsa, bana saygısızlık yapmazlarsa. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 3 tanesi %6,6sı böyle bir durumda şiddet uygulamalarına gerek olmayacağını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, *“Samimi olduğum arkadaşlar bana laf söylerse alınmam ama samimi olmadıklarım yaptıklarında alınıyorum. Benim istemediğim adamlar çok samimi davrandıklarında, bana inandırıcı gelmiyor. Okula ilk geldiğimde birinin telefonunu istedim vermedi, bende bileğini tuttum küfretti yine bir şey yapmadım beni müdür yardımcısına şikâyet etti bende vurdum. Küfretmezlerse, şikâyet etmezlerse samimi olurlarsa şiddet uygulamam (G.AMTAL(7)).* Şeklinde kendini ifade ederek, samimi davranışlarda bile seçici davrandığını belirtmiştir.

Benim başkalarına davrandığım gibi bana da aynı şekilde davranırlarsa. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 2 tanesi %4,4’ü böyle bir durumda şiddet uygulamalarına gerek olmayacağını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, *“ben karşımdakilere nasıl davranıyorsam, onlarda bana o şekilde davranırlarsa şiddet uygulamama gerek kalmaz (G.CAL(2)).* Şeklinde kendisini ifade ederek düşüncelerini belirtmiştir.

Gevşek, laubali davranışlar olmazsa. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 2 tanesi %4,4'ü böyle bir durumda şiddet uygulamalarına gerek olmayacağını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, "*Laubali olmayacaklar, ciddi olacaklar, küfür kullanmayacaklar yeterli bu tür davranışlardan hoşlanmıyorum (G.AŞÇPAL(2)).*" şeklinde kendisini ifade ederek, ne istediğini bildiğini çevresindekilerin ona göre hareket ettiğinde şiddet uygulamasına gerek kalmayacağını belirtmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerden birer (1) tanesi %2,2'si aşağıda da ifadesi geçen konularda; **Derse geç kaldığım da yok yazılmazsam. Şartlı davranışlar olmazsa. Evde bana söz hakkı verirlerse.** Şiddet uygulamam gerek kalmaz şeklinde kendilerini ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, *Derse geç kaldığımda yok yazılmazsam, öğretmenler bütün öğrenciler eşit davranırsa, her öğrenciye saygı duyarlarsa, arkadaşlarım bana karşı saygı ve sevgi ile davranırlarsa, öğretmenlerim ve arkadaşlarım benimle empati kurarsa.* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek daha çok karşı tarafa bağlı bir şart koşarak şiddet uygulamasına gerek kalmayacağını belirtmiştir.

4.1.2.4 Dördüncü Boyut: Senin öfkelenip şiddete başvurduğun konularda bazı insanlar (arkadaşlar, diğer öğrenciler ve yetişkinler) öfkelendikleri halde neden şiddete başvurmazlar? Bu konuda ne düşünüyorsun benimle paylaşır mısın?

Araştırmanın dördüncü sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 45 öğrencinin görüşleri Tablo-11 da belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 11. Senin öfkelenip şiddete başvurduğun konularda bazı insanlar öfkelenedikleri halde neden şiddete başvurmazlar?

Katılımcı görüşleri;	N(frekans)	%
Her insan bir olmaz farklı sebepleri olabilir, kendilerine hâkim olmayı biliyorlardır, akıllı olanlar zaten böyle davranırlar, onlar karşılındakini anlayarak uzlaşarak hallederler,şiddete başvurmazlar	40	88,8
Bir fikrim yok	6	13,2
İlerisinin kötü olacağını bildiklerin den, korktuklarından.	6	13,2
Kendimi kontrol edemiyorum.	6	13,2
Herhalde dayak yemeyi tercih ediyorlardır.	3	6,6
Ben bunu çevreye çevrenin öğrettiklerine bağlıyorum.	3	6,6

Kendine hâkim olmayı biliyordur,her insan bir olmaz farklı sebepleri olabilir. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 40 tanesi %88,8si böyle bir durumda neden diğer insanların şiddet uygulamadıklarını şu şekilde ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*Onlar konuşmaya önem veren insanlardır, diye düşünüyorum, aslın da bende son zamanlarda konuşmaya önem veriyorum, konuşmak daha doğru (G.FAL(2)):*”Bu konuda bir başka öğrenci, “*Her insan bir olmaz, bende aslında kendime hâkim olmak istiyorum fakat bazen işler kontrolden çıkabiliyor. Bir gün sınıfta bir olay olmuştu arkadaşım beni sinirlendirdi küfür etti bana bende kavga çıkmasın diye sınıfı terk ettim belki öğretmenim bu olaya sinirlenmiştir ama ben kötü bir olay olmasın diye ortamı terk ettim(G.AMTAL(1)).*”Bu konuda bir başka öğrenci,“*Bazıları korktuğu için,*

karşısındakinden yâda ceza almaktan çekindikleri için yapmıyorlar bence. Bazısı da kendilerini sakinleştirebiliyor, ya da sessiz sakin kişiler oldukları için karşısındaki ile uğraşmak istemiyor (G.KÇPAL(2)).”Karşılıklı konuşmanın, disiplin cezası alma korkusunun, şiddeti önlemede önemli olduğunu vurgulayarak son zamanlarda kendilerinin de uzlaşmacı bir dil kullanmaya çalışarak kendine hâkim olmaya çalıştığını belirtmiştir.

Bir fikrim yok. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 6 tanesi %13,2’si böyle bir durumda neden diğer insanların şiddet uygulamadıklarını şu şekilde ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci,“*O konuda fazla bir şey diyemeyeceğim, açıkçası bir fikrim yok herkesin bir kişilik tarzı vardır. Öfkelenmeyen insanlardan olmak isterim ama bazen insan kendini tutamıyor G.AMTAL(4).*” Şekilde düşüncesini ifade ederek kendisini tutmadığını duygularını, öfkelerini belli ettiğini, insanların kişiliklerinin farklı olabildiğini belirtmiştir.

İlerisinin kötü olacağını bildiklerinden, korktuklarından. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 6 tanesi %13,2 si böyle bir durumda şiddet uygulamalarına gerek olmayacağını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*Sakin olduklarından, ilerisinin kötü olacağını bildiklerinden G.GŞAYAL(6).*” Şeklinde düşüncesini ifade ederek sakin insanların ileriye düşünerek, şiddet uyguladıklarında sonunun ne olacağını hesaplayabildiklerini belirtmiştir.

Kendimi kontrol edemiyorum. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 6 tanesi %13,2’si böyle bir durumda neden diğer insanların şiddet uygulamadıklarını şu şekilde ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*Herkesin duyguları yaşantısı herkesin şeyi farklı o yüzden hani, ben kimsenin içini açıp ta bakamam. Ya şimdi biri bana küfür falan edecek kelime edecek hani ben böyle bir insan değilim dayanamam. Hani ben diyemem ki adamın biri bana küfür eti sen niye böyle yaptın diyemem. Hani diyelim ki sustum çekildim ben gururuma yediremem geri gelirim. Benim takıntılarım var ilaç kullanıyorum olayı unutup çekip gidemem geri dönerim hesabını sorarım. İlaçların bana faydası oldu biraz ama o zamanda beynimin bir kısmını hissetmiyorum (G.AMTAL(2)).*” Şeklinde

düşüncelerini ifade ederek bir takım yanlış öğrenmelerinin ve takıntılarının etkisiyle kendisini kontrol edemediğini belirtmiştir.

Herhalde dayak yemeyi tercih ediyorlardır. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 3 tanesi %6,6sı böyle bir durumda şiddet uygulamalarına gerek olmayacağını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, "*Her halde dayak yemeyi seçiyorlar. Şuana kadar bana karşı öfkelen insanlar hep bana vurmaya kalktı (G.AMTAL(3)).*" Şeklinde düşüncelerini ifade ederek şimdiye kadar yaşadığı olaylardan edindiği tecrübelerin şiddetle sonuçlandığını belirtmiştir.

Ben bunu çevreye çevrenin öğrettiklerine bağlıyorum. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 3 tanesi %6,6sı böyle bir durumda neden diğer insanların şiddet uygulamadıklarını şu şekilde ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, "*Ben bunu çevreye falan bağlıyorum, çünkü ailem bana doğruyu öğretti. Benim yaptıklarım da ailemin etkisi yok, ben yapımdan dolayı kavgaya meyilliyim. Ama 4,5 aydır uzak duruyorum kavgadan (G.FAL(2)).*" Şeklinde düşüncelerini ifade ederek şiddet içeren davranışlara çevrenin etkisinin önemini belirtmiştir.

4.1.2.5 Beşinci Boyut: Okul hayatın boyunca şiddete başvurduğun hatırlayabildiğin bir olayı anlatır mısın? Olaylar sona erdikten sonra kendini haksız bulduğun bir konu var mıydı? Benimle paylaşır mısın?

Araştırmanın beşinci sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 45 öğrencinin görüşleri Tablo-12 da belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 12. Okul hayatın boyunca şiddete başvurduğun hatırlayabildiğin bir olayı anlatır mısın? Olaylar sona erdikten sonra kendini haksız bulduğun bir konu var mıydı?

Katılımcı görüşleri;	N(frekans)	%
Değişik sebepli yanlış anlamalardan, anlaşılmalardan, iletişim problemlerinden, oyun içerisinde çıkan anlaşmazlıklardan dolayı kavga ettik.	29	63,8
Bir arkadaşı korumak amaçlı tutumlarımdan dolayı kavga ettik.	11	24,2
Arkadaşın biri bana ve aileme küfür ve hakaret etti ondan dolayı kavga ettik	8	17,6
Benim için haklı haksız fark etmez kendimi savunurum.	2	4,4

Değişik sebepli yanlış anlamalardan, anlaşılmalardan, iletişim problemlerinden, oyun içerisinde çıkan anlaşmazlıklardan dolayı kavga ettik. **Konusunda:** araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 29 tanesi %63,'i böyle bir durumda değişik sebepli yanlış anlamalardan, anlaşılmalardan, iletişim problemlerinden, oyun içerisinde çıkan anlaşmazlıklardan dolayı kavga ederek şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*öğretmen sınıfta bana okuma yaptırıyordu okuduğum metin arkadaşlara komik gelince güldüler, bende bana gülüyorlar diye algıladım arkadaşlarıma dönüp sizi öldürürüm dedim. Ama çok öfkelenmişim ders bittiğinde sınıfta sadece bir arkadaş kalmıştı o da çantasına kitap yerleştiriyordu bende arkadan yüzüne doğru bir şamar attım ve bu olaydan dolayı da disiplin cezası aldım (G.AMTAL(1)).*” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek ders içerisinde öğretmen tarafından fark edilemeyip çözülmemiş bir yanlış anlamının şiddet uygulamasına neden olduğunu belirtmiştir. Bu konuda bir başka öğrenci, “*Mesela en son disiplin suçu aldığım da çocuk var işte*

bizim sınıfta, çocuğun mesela bilekliği var, ona aldım takarken falan kırıldı çocuk sürekli üstüme geldi 10 TL yi vereceksin falan beni sıkıştırdı ben hala bir şey yapmıyorum. Ya çünkü aileme falan söz verdim çünkü onlara üzüyorum ama çocuk rahat bırakmıyor sana soracam 10 TL' yiverecen falan bende vurdum düşürdüm oda disipline gidip benim ondan para istediğimi falan söylemiş. Abisini çağırmış abisi uzman çavuşmuş, bana kimlik mimlik falan gösterdi ama benimle düzgün konuştu tamam abi dedim ya, benim yanlışımla olmaz dedim. Ben böyle şeylere kızıyorum çünkü abisi ile konuştuktan iki gün sonra disipline gidiyor para istedi diyor ne zaman para istedim. Şimdi para isteme şöyle 1 lira ver kola içelim şeklinde kimseyi sıkıştırma falan yok yani, kolayı da bütün arkadaşlarla birlikte kola içiyoruz kimsenin boğazına sarılmıyorum (G.AMTAL(2)).”Şeklinde düşüncelerini ifade ederek kendisinin ve arkadaşının arasında çıkan bir çatışmaya ailelilerindedâhil olabileceğini belirtmiştir. Bu konuda başka bir öğrenci, *“bir arkadaşı çağırmak için sınıfa gittim dışarı çıkacaktık yemek yemeye normal sivil hayatta da arkadaşım zaten gittim çağırmaya yemek yiyecektik oda sinirlenmiş bir şeye kızlar vardı yanında. Orada hava olsun diye ittik birbirimizi kavga çıktı ben arkadaşına az dışarı gelsene dedim ama o yemek yiyeceğimizi bilmiyordu. Az dışarı gelsene dedim ne olacak dedi, gel az dışarı çıkacağız dedim, oda gelemem falan dedi, itti beni gırtlama falan sarıldı. İlk başta şaka yapıyor sandım ben bir şey yapmıyordum, ama sonra bende onun gırtlama sarıldım, o benim gırtlama sarılınca sen ciddimi yapıyorsun dedim oda he la ne olacak dedi bende kendimi savunmak için geri tepki verdim bende onun gırtlama sarıldım yumruk attım çenesini sıyırdı oda bana attı, arkadaşlar ayırdı öyle ayrıldık (G.AMTAL(13)).*”Şeklinde düşüncelerini ifade ederek yemeğe davet etmek amacıyla sınıfına gittiği arkadaşına ile düzgün iletişim kurmamanın neticesinde kavga ettiğini belirtmiştir. Bir başka öğrenci, *“Bizim okulda üst kata çıkmıştım dil anlattım dersinin sınavı vardı. Merdivenlerden aşağı inecektim, arkadaşım bana kavgamı var acaba dedi, bende beni ilgilendirmez dedim, benim sınavım var dedim. Kavga edecek çocuk başkasıyla benim yanıma geldi. Aralarında tartışma geçmiş kavga edeceklermiş, bu çocuklar benim aynı zamanda bir önceki, sınıftan arkadaşlarım, tartışan çocuk sinirli bir şekilde yanıma geldi, benimle onun arasında laflaşma başladı. Bana omuz attı, bende hareketlerine dikkat et diye uyardım. Sana ne olacak dedi, itişmeye başladık, birbirimizin yakasına sarıldık, o beni itince kafam*

duvara vurdu, bende sinirlendim geri vurdum. Onun bütün arkadaşları bana saldırdı, beni yere düşürdüler ve vurmaya başladılar, ben yere kapanarak kendimi korudum. Olayı babam duyunca, onun babası ile konuşmaya kahveye gitti, çocuğun babası kahve işletiyor. Biz kahveye gittik uzlaşmak için çocuk babama kafa tuttu, sen ne karışıyorsun dedi, babamın yanında da arkadaşları vardı, kavga ettiğim çocuk babamı itti, sonra devreye ben girdim, sonra çocuğun babası devreye girdi, biz amcamı zor tuttuk, orada uzlaşamadık ama daha sonra bir şey olmadı. Babam o sinirle, o sene beni okuldan aldı, çocukta okulda kısa süreli uzaklaştırma cezası almış (G.CAL(2)).” Şekilde yaşadıklarını anlatarak, küçük anlaşmazlıkların ailelerinde dâhil olabileceği büyük şiddet olaylarına dönüşebileceğini belirtmiştir.

Bir arkadaşı korumak amaçlı tutumlarımdan dolayı kavga ettik. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 11 tanesi %24,2’si böyle bir durumda bir arkadaşı korumak amaçlı tutumlarımdan dolayı kavga ederek şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, *“bir arkadaş vardı elinde madde vardı sanırım esrar. Bizim sınıfta bir tane madde kullanan arkadaş var, bu çocuk merak etmiş birkaç tane almıştı böyle, bende içecek mi içmeyecek mi bilmiyorum ama iyi bir çocuk yani. Çocuk işte şeyin arkasına sakladı esrarı içmek için diğer arkadaşlar bunu şikâyet edeceklerdi, bende koruma amaçlı aldım atacaktım, atarım dedim. Onu koruyayım derken onunla aramda kavga çıktı (G.AMTAL(3)).”* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek bazen iyi niyetin bile yanlış anlamaların ve kavganın önüne geçemediğini belirtmiştir. Bir başka öğrenci, *“Benim arkadaşımı döveceklermiş, arkadaşım beni çağırdı, ilk başta konuştuk anlaşmaya çalıştık o birini çağırdı biz birini çağırdık, olay büyüdü ve kavga ettik (G.FAL(3)).”* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek yardım amacıyla gittiği bir olayda konuşarak anlaşamamaları nedeniyle şiddet uyguladıklarını belirtmiştir.

Arkadaşın biri bana ve aileme küfür ve hakaret etti ondan dolayı kavga ettik. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 8 tanesi %17,6’sı böyle bir durumda kendisine ve ailesine küfür ve hakaret edilmesinden dolayı kavga ederek şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, *“Biz onların sınıfına gitmiştik benim eşofmanım onların sınıfındaydı. Sınıfta da çocuklar su şişesi ile top oynuyorlardı. Biz de gittik biz de*

oynayabilir miyiz dedik 3 kız onlarda tamam dedi oynayın dediler öyle ayağımıza geldi vurduk falan sonra onların sınıfından kızlar geldi çıkın sınıfımızdan lan, geri zekâlılar falan dedi bize baktı bende sınıfınızı yemedik al sınıfını başına çal dedim çıkarken omuz attım sonra oda geriden beni itti sonra ben yukarı çıktım sınıfa diğer teneffüs arkadaşım aşağıya inmiş sen benim arkadaşuma nasıl böyle davranırsın diye sonra beni çağırılmış, biz sohbete çağırdık onu tuvalete sonra oda bize sin kimsiniz beni neden çağırdınız buraya dedi orada o elini falan kaldırdı ben de onu dövdüm kavga ettik. Peki, bu okulda daha öncesinde bu tarz sıkıntılar olmuş muydu? Hayır, olmadı lise ye kadar aslında ben çok sesiz bir öğrenciydim lisede biraz açıldım sanırım. Ya ne bilim işte herkesle tartışan biri oldum. Girdiğim ortamlarda kendimi rahat bir şekilde ifade eder hale geldim. Sanırım liseli havasının verdiği bir durum büyüdüm demek büyüdüğünü göstermek gibi. Kendi kararlarımı kendim almaya başladım herkese sataşmaya başladım (G.GŞAYAL(1)).”Şeklinde düşüncelerini ifade ederek bazen grup halinde hareket etmenin şiddet davranışlarına sebep olabildiğini edebildiğini belirtmiştir. Bir başka öğrenci, *Lavabodayken ben lavabonun kapısına vuruyordum içeride biri var mı diye o sıra içeriden bir kız çıktı o kapıyı açsan neler olabileceğini biliyor musun diye bana sataştı. Bende dedim sen ne diyorsun benim seninle sorunum var mı benimle neden dalaşıyorsun falan dedim. O da işte geri zekâlımınsın sen seviyeni bil, haddini bil falan dedi. Aslında içeride bir abla vardı ben kapıya tıklarken orası dolu dedi ama o kız o sırada kapıyı açtı. Ben senin hesabını alırım deyince ben her zaman buradayım hesaplaşalım dedim. Sonra onun arkadaşları katılmaya başladı ağız kavgasına ama beni arkadaşlarım katılmadı. Benim arkadaşım sadece ayırmak istedi. Bu olay hala devam ediyor o arkadaşlar hala bana karşı öfkelerini yenemediler. Onların şöyle bir rahatlıkları var sanki okul idaresi onlar 12 sınıf oldukları için ceza vermiyor onlara (G.GŞAYAL(2)).” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek bazen hazırlıksız yakalanılan hakaret içeren ifadelerin şiddet sebebi olabildiğini belirtmiştir. Bir başka öğrenci, “*olay yaşandığında dersimiz rehberlikti hoca serbest bıraktı en arkada oturan bir arkadaşı almıştım yanıma, elimizde müzik aletleri vardı. Müzik dinliyorduk yanıma başkaları geldi. Bana tavuk falan diyerek kaçarak küfür ettiler, ondan sonra kavga ettik. Kaçarken bana küfür etmeseydi orospu çocuğu falan diyerek kaçmasaydı, tekrar ek binanın yanın da yakaladım ve vurdum bayağı bir vurdum. Burnu kırılıp kaşı açıldı**

(G.OL(2)).”Şekilde yaşadığı olayı ifade ederek sınıfta serbest bırakılma esnasında öğretmenlerin dikkatli olmaları gerekliliğine dikkat çekerek bu tür olayların fark edilmediğinde şiddet yaşanabildiğini belirtmiştir.

Ben için haklı haksız fark etmez kendimi savunurum. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 2 tanesi %4,4’ü böyle bir durumda neden diğer insanların şiddet uygulamadıklarını şu şekilde ifade etmişlerdir.

Bu konuda bir öğrenci, “*Ya bence insan hiçbir zaman kendini ezdirmemeli, haksız da olsa haklı da olsa kendini ezdirmemeli bence. Öylesi insanlarda hani çekingenliğinden mi sesini çıkarmıyorlar kendini savunamıyorlar ama ben haklı da olsam haksız da olsam kendimi savunurum. İnsan kendi derdini sorununu anlatmalı bence. Yani o şekilde anlattığınız gibi insanlarla fazla karşılaşmadım hep arkadaş çevremde olan insanlar kendi hakkını arayan savunan insanlar, elbette öğretmenlere müdüre durumu anlatanlar çözüm arayanlar var değdiniz manada ama çoğunluk kendi hakkını kendi arar yani. Ben de her ne kadar uysal olduğumu savunsam da onların kullandığı dil uysallıktan çıkarıyor yani. Belki bende etkileniyorum yani kendimi ezdirmek istemem (G.ŞAYAL(2)).” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek uzlaşmacı bir dil kullanmayla ezilmeyi bir saydığını belirtmiştir.*

4.1.2.6 Altıncı Boyut:Şu anda disiplin cezası aldığın olay tekrar yaşansa ne yaparsın? Tekrar aynışekildedavranırmıydın? Benimlepaylaşırmsın?

Araştırmanın altıncı sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 45 öğrencinin görüşleri Tablo-13 da belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 13. Şu anda disiplin cezası aldığın olayı tekrar yaşasan ne yapardın?

Katılımcı görüşleri;	N(frekans)	%
Asla öyle davranmazdım, konuşmayı denerim veya ortamdaki uzaklaşıyorum.	38	83,6
Aynı şekilde davranırım, farklı bir kişi yapsa dayanmam.	9	19,8
Tekrar disiplin cezası almak istemiyorum o sebepten öyle davranmazdım.	7	15,4

Asla öyle davranmazdım, konuşmayı derim, olmadı ortamdaki uzaklaşıyorum veya öğretmenlere, idareye söylerim. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 38 tanesi %83,6'sı böyle bir durumda tekrar disiplin cezası almış olduğu olay yaşansa asla öyle bir davranış sergilemeyeceğini ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, *Aynı şekilde davranmam o olayın olduğu yerden uzaklaşıyorum çünkü baya uğraştığımız savcılık falan çocuk şube falan karıştı işin içine Allah kimseyi oralara düşürmesin.* Olay nerede oldu? Okul içerisinde. Polisin nasıl haberi oldu? *Ambulans geldi okula benim burnum kırıldı, doktorda rapor yazdı kavgadan diye hastane polisi devreye girdi. İfadelerimiz falan alındı sonra biz birbirimizden şikâyetçi olmayınca olay kapandı (G.ZKMTAL(1)).* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek yaşadıklarından ders çıkardığını belirtmiştir. Bu konuda bir başka öğrenci, *Hayır dışarıda da, okulda da bana ne derlerse desinler, üstüne gitmiyorum, çünkü çözüm üretmiyor kendimi kötü hissediyorum (G.BMTAL(2)).* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek şiddetin çözüm üretmediğini şiddet uyguladıktan sonra mutsuz olduğunu belirtmiştir. Bu konuda bir başka öğrenci, *Ben onun sınıfına bile gitmezdim şu anada başka sınıflara bile gitmiyorum çağırırdım gelmiyorsa tek başıma çıkar giderdim. Şu andan sonra olan olayları direk müdür yardımcısına söylüyorum (G.AMTAL(13)).* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek almış olduğu cezanın kendisini akıllandırdığını artık yöntem değiştirdiğini belirtmiştir. Bu konuda bir başka öğrenci, *Yok. Arkadaşlar bir daha tekrarlamayın*

derdim. Gürgentepe ye geldikten sonra daha saldırgan oldum. Herkes okuldan sonra köyüne gidiyor. Ben ailemle yaşasam da burada kalmak zorunda kalıyorum. Buraya alışamadım. Misafir gibi kabul ediyorum kendimi. Alışamadım. Psikolojim bozuldu (G.GŞAYAL(4)).” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek son zamanlarda yaşamış olduğu ortamın kendisini sıktığını ve bu yüzden davranışlarının değiştiğini belirtmiştir.

Aynı şekilde davranırım, farklı bir kişi yapsa dayanmam. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 9 tanesi %19,8’i böyle bir durumda tekrar disiplin cezası almış olduğu olay yaşansa aynı şekilde davranışı sergileyebileceğini ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, *“Aynı şekilde davranmam, çocuk zaten bana aynı şekilde davranmaz dayağı yedi ya aynısını yapmama gerek kalmaz beni biliyor. Farklı biri yapsa? Dayanamam (G.AMTAL(2)).”* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek karşı tarafın kendisinden çekindiğini o yüzden şiddet uygulamasına gerek olmadığını ama aynı olay bir başkasıyla yaşansa şiddete başvuracağını belirtmiştir. Bu konuda bir başka öğrenci, *“Tekrar aynı şekilde davranırım, pişman değilim. Biz kardeş gibi büyüdük Onun annesine küfredildi bende kavgaya karıştım (G.GŞAYAL(4)).”* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek kendisine veya yakınlarına küfür ve hakaret olduğunda tekrar şiddet uygulayabileceğini belirtmiştir.

Tekrar disiplin cezası almak istemiyorum o sebepten öyle davranmazdım. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 7 tanesi %15,4’ü böyle bir durumda tekrar disiplin cezası almış olduğu olay yaşansa tekrar disiplin cezası almak istemediğini bu sebepten böyle bir davranış sergilemeyeceğini ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, *“Tekrar asla aynı şekil de davranmam. Sataşmak yerine konuşmayı denerim artık o da anlamıyorsa susmayı tercih ederim. Susmak seni sakinleştirir mi? Hayır her gün gitgide içim içimi yer niye cevaplamadım neden terslemedim diye ama tek çarem susmak olduğun için susarım. Çünkü okulda atılmaya kadar giden cezalar alabilirim. Çünkü ilk defa ben bu okulda ceza aldım bu zamana kadar olmamıştı böyle bir şey (G.GŞAYAL(1)).”* Şekilde düşüncelerini ifade ederek ceza almamak için kendisini tutmak zorunda olduğunu belirtmiştir. Bu konuda başka bir öğrenci, *“Kınamanın*

üzerine bir kınama daha olursa uzaklaştırma oluyor daha yapmam. Ama sen cezadan korktuğundan aynı şeyi yapmam diyorsun yani pişman değilsin? Yok, cezadan korktuğumdan değil hayatımı tehlikeye atmak istemiyorum ceza artarsa geleceğimi olumsuz etkileyebilir (G.ZKMTAL(2)).” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek bir daha şiddet uygulamayacağını çünkü geleceğini düşündüğünü belirtmiştir.

4.1.2.7. Yedinci Boyut: Sence insanlar öfkelendiklerinde şiddete başvurmaktan başka neler yapabilirler? (İnsanların kendilerine göre yöntemleri vardır: Kimi insan öfkesini göstermeden önce içinden sayı sayar. Kimisi ortamdaki uzaklaşır. Kimisi zihinsel olarak öfkesini dağıtmada oldukça başarılıdır hemen dikkatini başka alana çevirir, kimisi duymazlıktan gelir, kimisi canını sıkan durum karşısında aklına huzur verici şeyler getirerek hızla toparlanmayı başarır).

Araştırmanın yedinci sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 45 öğrencinin görüşleri Tablo-14 da belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 14. Sence insanlar öfkelendiklerinde şiddete başvurmaktan başka neler yapabilirler?

Katılımcı görüşleri;	N(frekans)	%
Bence kişi düşünmeli haklıysa hakkını başka yollarla aramalı, ortamdaki uzaklaşmalı, okul içerisindeyse öğretmenlerden veya idareden, yardım almalı.	42	92,4
Hiç denemediğim için fikrim yok, öfkemi kontrol edemiyorum, korktuğumu da düşünebilirler.	3	6,6

Bence kişi düşünmeli haklıysa hakkını başka yollarla aramalı, ortamdaki uzaklaşmalı, okul içerisindeyse idareden, öğretmenlerden yardım almalı. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 42 tanesi

%92,4'ü böyle bir durumda kişi düşünmeli, haklıysa hakkını başka yollarla aramalı, ortamdan uzaklaşmalı, okul içerisindeyse öğretmenlerden veya idareden yardım alması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*Ben öyle bir durum olduğunda ortamı terk etmeyi denerim uzaklaşıyorum. Başka bir şey yapamıyorsam yalnız bir yerde ağlarım. O durumlarda fazla konuşamam (G.AMTAL(1)).*” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek ortamı terk etmenin veya yalnız bir yerde ağlamanın kendisini şiddet uygulamaktan uzaklaştırdığını belirtmiştir. Bu konuda bir başka öğrenci, *Olay yerinden uzaklaşabilirler. Aklına güzel şeyler getirebilirler. Mesela ben getiriyorum bazen hocam vurur. Mesela moralim bozuluyor düşünüyorum bazı şeyleri mesela ortaokul daydık, müdür yardımcısı yanında ufak bir olay çıkmıştı vurmuştu bana. Son derse girdik o zaman vurdu çarşıya gidip kız arkadaşım ile buluşacaktık onu düşündüm öyle gene moralimi topladım devam ettim yine (G.AMTAL(13)).*” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek insanın olayın sıcaklığı ile harekete geçmeyip düşünerek hareket etmesinin şiddeti engelleyebileceğini belirtmiştir. Bu konuda bir başka öğrenci, “*Ya kimi insan kendisine sahip çıkamayabilir. Ama her insan aynı değil, en azından karşı tarafla konuşmak denemeli hataları eksikleri söylenmeli öncelikli olarak uyarma yapılmalı şiddetten önce. Çünkü ben böyle bir insanım arkadaşlarımla hani böyle sorunlar oluyor ama ben konuşmayı tercih ediyorum (G.GŞAYAL(2)).*” Şeklinde düşüncelerini belirterek insanlar arasındaki farklılıklara dikkat çekerek, şiddete girişmeden önce konuşmanın önemini belirtmiştir. Bu konuda bir başka öğrenci, “*Haklı olduğunda özür dileyerek olayı kapatma, olayın üstünden kısa bir süre geçtikten sonra konuşmaya çalışmak, tartıştığın kişiye kahve ısmarlamak, ortamı yumuşatmaya çalışmak, empati kurmak, onu da anlamaya çalışmak (G.KÇPAL(3)).*” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek şiddet duyguları ile baş edebilme becerileri noktasında kendine has yöntemleri olduğunu belirtmiştir.

Hiç denemediğim için fikrim yok, öfkemi kontrol edemiyorum, korktuğumu da düşünebilirler. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 3 tanesi %6,6'sı böyle bir durumda hiç demediği için bir fikrini olmadığını, zaten öfkelerini kontrol edemediğini, şiddet uygulamaktan başka bir yöntem denemesinin korkaklık olarak yorumlanabileceğini ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*Tamam, kendilerine söz verebilirler bir daha böyle bir şey*

yapmicam diye bende yapıyorum bunları, tamam bende içimden sayıyorum ama kaç kadar sayı cam adam durmuyor ki. Gitsem orada korktun mu falan diyecek, ne bilim anlayamadığım şeyler (G.AMTAL(2)).”Şeklinde düşüncelerini ifade ederek böyle bir durumda kendine engel olmak adına yapılabilecek davranışları bildiğini fakat olumsuz düşüncelerinin üstesinden gelemediğini belirtmiştir. Bu konuda bir başka öğrenci, *“Hiç denemedim çünkü öfkemi kontrol edemiyorum “G.CAL(1)).*” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek bu tür duygularını, öfkesini kontrol edemediğini belirtmiştir.

4.1.2.8. Sekizinci Boyut: Arkadaşın için haklı veya haksız olduğuna bakmaksızın kavga eder misin? Bu konudaki düşüncelerini benimle paylaşır mısın?

Araştırmanın sekizinci sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 45 öğrencinin görüşleri Tablo-15 da belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 15. Arkadaşın için haklı veya haksız olduğuna bakmaksızın kavga eder misin?

Katılımcı görüşleri;	N(frekans)	%
Arkadaşım haklıysa onun için kavga ederim, haksız ise kavga etmem ama onu yalnız bırakmam çözüm üretmeye, diğerlerine engel olmaya çalışırım.	27	59,4
Benim için önemli olan, bir anlam ifade eden arkadaşlarım için haklı haksız fark etmez kavga ederim.	21	46,2
Arkadaşım olmadığı için arkadaşım için kavga etmem.	1	2,2

Arkadaşım haklıysa onun için kavga ederim, haksız ise kavga etmem ama onu yalnız bırakmam çözüm üretmeye, diğerlerine engel olmaya çalışırım.Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 27

tanesi %59,4'i böyle bir durumda arkadaşı haklıysa onun için kavga edebileceğini ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*Haklıysa ve arkadaşımı seviyorsam onun için kavga ederim. Arkadaşım haksızsa ben kavga etmem ve onu da ettirmem (G.AMTAL(4)).*” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek kavga edeceği arkadaşı konusunda seçici davrandığını belirtmiştir. Bu konuda bir başka öğrenci, “*Arkadaşım için kavga ederim, haksız dahi olsa; kavga etmek şöyle bir şey her iki taraf içinde konuşurum başta ortasını bulmaya çalışırım ben haksızlığa tahammül edemeyen biriyim. Haksız olduğun da arkadaşına bile kızarım. Ama savunmaktan da geri kalmam (G.GŞAYAL(2)).*”Şeklinde düşüncelerini ifade ederek haksızlık karşısında duyarlı biri olduğunu kavga olaylarında arkadaşı haksız olduğunda ona kızacağını fakat onu savunmaktan geri kalmayacağını belirtmiştir. Bu konuda bir başka öğrenci, “*Haklı haksız onu bilmeden kavga etmem. Haksız olursa arkadaşına kızarım hatta (G.AMTAL(10)).*” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek arkadaşı haksız ise kavga etmeyeceğini, hatta ona kızacağını bu konuda hassas olduğunu belirtmiştir.

Benim için önemli olan, bir anlam ifade eden arkadaşlarım için haklıhaksız fark etmez kavga ederim. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 18 tanesi %39,6'sı böyle bir durumda kendisi için önemli olan değer verdiği arkadaşı için kavga edeceğini ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğrenci, “*Yanımdaki arkadaşım benim için bir şey ifade ediyorsa kavga ederim. Haksız dahi olsa çocuğu dövecekler ise kavga ederim (G.AMTAL(3)).*”Şeklinde düşüncelerini ifade ederek kendisi için önemli olan arkadaşlarına zarar gelecekse onlar için kavga edeceğini belirtmiştir. Bir başka öğrenci, “*Evet kavga ederim, arkadaşım eziliyorsa haksız dahi olsa kavga ederim. Bence doğru olan düşünce bu değil ama arkadaşım eziliyorsa arkadaşımın yanında olurum (G.GŞAYAL(1)).*” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek yanlış olduğunu bilerek arkadaşı için kavga edebileceğini belirtmiştir. Bu konuda bir öğrenci, *Arkadaşım için kavga ederim o benim için kavga etmişse bende onun için kavga ederim, arkadaşım haklıymış haksızmış hiç değerlendirmeden kavga ederim (G.AMTAL(1)).*”Şeklinde düşüncelerini ifade ederek tek şartının arkadaşının kendisi için kavga edip etmediği olduğunu belirtmiştir.

Arkadaşım olmadığı için arkadaşım için kavga etmem. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 1 tanesi %2,2'si böyle bir durumda hiç arkadaşı olmadığı için kavga etmeyeceğini şu şekilde, “Arkadaşım olmadığı için arkadaşım için kavga etmem. Kimseye güvenmem çünkü ben, babama bile güvenmem (G.AMTAL(2)).” İnsanlara karşı kim olduğuna bakmadan güven duymadığını belirtmiştir.

4.1.2.9. Dokuzuncu Boyut:Okulda şiddet uyguladığından dolayı disiplin cezası almışsın. Bu olay ile ilgili şiddet uygulamadan önce ve disiplin cezası aldıktan sonra okul rehberlik servisi neler yaptı? Okul rehberlik servisi çalışmaları hakkında ne düşünüyorsun?

Araştırmanın dokuzuncu sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 45 öğrencinin görüşleri Tablo-16 da belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 16. Okuldaki şiddet olayları ile ilgili Okul rehberlik servisi çalışmaları hakkında ne düşünüyorsun?

Katılımcı görüşleri;	N(frekans)	%
Benimle konuştular rehberlik servisinin çalışmalarından memnunum.	28	61,6
Benimle görüştüler ama normal konuşmaktan öteye bir şey yapmadılar,içinde aile bilgilerimin olduğu kâğıt verdiler doldurdum, savunma yazdım, başka bir çalışmalarından haberim yok.	16	35,2
Rehber öğretmen yok, müdür yardımcısı konuştu ve polis konuştu benimle.	3	6,6
Rehberlik servisine bir daha gitmem ama öğrencilere yol göstermeye çalışıyorlar.	1	2,2

Benimle konuştular rehberlik servisinin çalışmalarından memnunum.
Konusunda:araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 28 tanesi %61,6'sı böyle bir durumda kendileri ile görüşme yapıldığını ve rehberlik servisinin çalışmalarından memnun olduklarını ifade etmişlerdir.Bu konuda bir öğrenci, *“Görüşti. Hemde çok görüştüler benle rehber hocalar yakından ilgilendiler. Müdür yardımcılarının yapamadıklarını bu okuldaki rehber öğretmenler yapıyorlar (G.AMTAL(3)).”* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek rehberlik servisi ile arasında çok görüşme yapıldığını ve çalışmalardan memnun olduğunu belirtmiştir.

Benimle görüştüler ama normal konuşmaktan öteye bir şey yapmadılar, içinde aile bilgilerimin olduğu kâğıt verdiler doldurdum, savunma yazdım, başka bir çalışmalarından haberim yok.**Konusunda:** araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 16 tanesi %35,2'si böyle bir durumda kendisi ile görüştiklerini ama normal görüşmeden öteye bir şey yapılmadığını ifade etmişlerdir. *Bir şey yapmadık sadece konuştuk olayı anlattım velin gelsin dedi yorum yapmadılar kâğıt verdiler bana savunmamı yazdım verdim kâğıdı ondan sonra gönderdi beni sınıfa. Mesela (S...) olayında jilet olayı vardı. Benim elimde telefon kartı vardı. Bende jilet olarak görmüşler (S...) in elinde de kalem vardı. (S...) nin elinde hiçbir şey yoktu. (E...) nin elinde jilet vardı. Demişler hoca anlattı bana hocam dedim sizin arkadaşınız yanınızda bir kavgaya karışsa elinde bıçak olsa sen o arkadaşını satar mısın elinde bıçak vardı, der misin hoca bir şey demedi demezsiniz dedim arkadaşınızı satmazsınız dedim. (S...) de o sınıfta onu da arkadaşları satmaz dedim, ben o sınıfta değilim beni satarlar jilette vardır bıçakta vardır benim elimde dedim hocada kâğıt verdi, savunmanı yaz çık dedi. Rehberlik öğretmeni ikimizi yüz yüze getirse anlatsa falan daha iyi olurdu. Rehber öğretmen yalan konuşmayın doğrusunu anlatın olay kapansın dedi olay bu hocam dedim iyi dedi o zaman disiplin kuruluna anlatırsın dedi çıktım o zaman. Şu anda ki aklım olsa sorunu çıkarmazdım(G.AMTAL(13)).”* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek rehberlik servisinde yapılan görüşmeden pek hoşnut kalmadığını belirtmiştir.Bu konuda bir öğrenci, *“Benle konuştu niye yaptın diye. Birincide bir şey yapılmadı ikincide disipline sevk edildi. Çalışmaları hakkında mı? Benim bir çalışmadan falan haberim*

yok (G.AMTAL(2)).”Şeklinde düşüncelerini ifade ederek kendisi ile rehberlik servisinin görüşme yaptığını ama diğer çalışmalardan haber olmadığını belirtmiştir. Bu konuda bir başka öğrenci, “Kâğıt verdiler doldurdum. Kâğıtta aile bilgileri vardı, savunma yazdım. Seninle öfke kontrolü, kendine hâkim olma problem çözme konularında görüşüldü mü? Yok, (G.AMTAL(7)).”Şeklinde düşüncelerini ifade ederek rehberlik servisinde disiplin olayını haricinde bir görüşmesini olmadığını ve çalışmalarından haberdar olmadığını belirtmiştir.

Rehber öğretmen yok, müdür yardımcısı konuştu ve polis konuştu benimle. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 3 tanesi %6,6’sı böyle bir durumda okulda rehber öğretmen olmadığından okul müdür yardımcısının ve bir polisin kendileri ile görüştiklerini ifade etmişlerdir. *Rehberlik servisinde rehber öğretmen yok müdür yardımcısı bizimle konuştu, bir de polis geldi o konuştu (G.GAŞÇPAL(1)).* Şeklinde düşüncelerini ifade ederek okulda rehber öğretmen olmadığından kendileri ile müdür, müdür yardımcısı ve polisin görüşme yaptığını belirtmiştir.

Rehberlik servisine bir daha gitmem ama öğrencilere yol göstermeye çalışıyorlar. Konusunda: araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin 1 tanesi %2,2’si böyle bir durumda kendisi ile görüşüldüğünü, “*Disipline gitmeden bir kez geldim sorunumu anlattım. İkinciye gelmem ama öğrencilere yol göstermeye çalışıyorlar (G.AMTAL(5)).*” Şeklinde düşüncelerini ifade ederek ne yapmaya çalıştıklarını bildiğini ama bir daha rehberlik servisine gitmeyeceğini belirtmiştir.

4.2. Tartışma

4.2.1. Birinci Boyut: Şiddet kişinin kendisine, başkasına, bir topluluğa veya gruba yönelik yaptığı tehdit, engelleme, yaralama, dövme, taciz ve sözlü saldırı gibi zorba davranışlardır. Hangi durumlarda öfkelenip şiddete başvurursun? Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin, önemli bir kısmı, (%66) “*Bana hakaret, küfür edildiğinde, benimle alay edildiğinde, bana laf sokulduğun da, şiddete başvururum.*” “*Moralim bozuk olunca, sinirleniyorum,*

kendimi kontrol edemiyorum, asabiyet sorunum var bu nedenle şiddet uyguluyorum.” (%33), *“Benim ve ailem hakkında yanlış karar verilirse dalga geçilirse şiddete başvururum.”*(%27), *“Bana fiziksel şiddet uygulanırsa şiddete başvururum.”*(%19,8), *“istemediğim şeyler yapıldığın da şiddet uygulayırım.”*(%15,4), *“Söylediğim şeyler yapılmadığında şiddet uygulayırım.”*(%13,2), *“Üzerime çok gelindiğinde şiddet uygulayırım.”*(%8,8), *“Gıcık olduğum biri üzerime fazla gelirse şiddet uygulayırım.”*(%6,6), *“Haksızlığa uğradığım da şiddet uygulayırım.”*(%6,6) *“biri bana dik dik baktığında şiddet uygulayırım.”*(%4,4), şeklinde hangi durumlarda şiddet uyguladıklarını yukarıdaki oranlarda belirtmişlerdir.

“Bana hakaret, küfür edildiğinde, benimle alay edildiğinde, bana laf sokulduğun da, şiddete başvururum.” Şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler;sinirli bir yapıya sahip olduklarını, sinirlerine hâkim olmadıklarını ve daha çok ilk küfürlü davranışın karşı taraftan geldiğini bu sebeple şiddet uyguladıklarını ifade etmektedirler.Öğrenciler çevrelerinde birinci derecede alay etme ve fiziksel saldırıları gözlemlemektedirler (MEB, 2008) sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya dâhil edilen disiplin cezası almış öğrencilerin önemli bir oranda kendilerine hakaret, küfür, alay edilme ve laf sokma gibi karşı taraftan gelen saldırılarda şiddete başvurabildiklerini söylemeleri araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

“Moralim bozuk olunca, sinirleniyorum, kendimi kontrol edemiyorum, asabiyet sorunum var bu nedenle şiddet uyguluyorum.” Şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler, morallerinin bazen farklı nedenlerden dolayı iyi olmadığı durumlarda üstlerine fazla gelindiğini bu sebepten kontrolü kaybedip şiddet uygulayabildiklerini belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin farklı sebeplerden dolayı morallerinin bozuk olduğunda tolerans ve tahammül sınırlarının düşük olduğu ve engellenme, tehdit, hayal kırıklığı yaratacak durumlarla karşılaştıklarında şiddet eğilimlerinin daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

“Benim ve ailem hakkında yanlış karar verilirse dalga geçilirse şiddete başvururum.” Şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler kendilerini ve ailelerinin tehdit (küfür, aşağılama, alay etme)altında olduklarını hissettiklerinde problem

çözme yöntemi olarak bildikleri en kolay yol olan şiddeti kullandıklarını belirtmişlerdir. Budurum öğrencilerin birbirlerinin değer verdiği kişi ve/veya yapılara karşı hoşgörülü, saygılı, kabul edici, anlayışlı, empatik düşünceyle hareket etmedikleri ve bunun sonucunda birbirlerine karşı şiddet içeren tepkiler verebildikleri şeklinde yorumlanabilir.

“Bana fiziksel şiddet uygulanırsa şiddete başvururum.” Şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; istemedikleri şekilde kendilerine fiziksel temas gerçekleştiğinde kendilerini savunmaya geçip aynı ve/veya daha fazla sertlikte şiddet içeren tepki verebildiklerini, çünkü karşı tarafın şiddet uygulamadıkları takdirde daha da ileri gidebildiklerini belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin şiddetle uygulama ile ilgili olarak okul aile ve çevreden gördükleri bir takım yanlış öğrenmelere sahip olduklarını akla getirmektedir.

“İstemediğim şeyler yapıldığı da şiddet uyguladım.” şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; kendilerine yapılmasını istemedikleri davranışların olduğunu bunlara diğer insanların saygı göstermesi gerektiğini, bu saygı göstermediklerinde kendi kişiliklerinin zarar gördüğünü düşündüklerinden şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin şiddeti istedikleri şeyler yapılmadığında bir ceza verme ve bir dahaki sefere benim istediklerimi yerine getirin mesajını karşı tarafa en etkili şekilde verme yöntemi olarak değerlendirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

“Söylediğim şeyler yapılmadığında şiddet uyguladım.” Şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; genelde ilk olarak karşı tarafı uyardıklarını kendilerini dikkate almaları gerektiğini ve/veya yapma dediklerini ama dikkate almadıkların da sinilerini yatıştırmak için şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin öfke kontrolünde zorlandıkları ve şiddeti bir sakinleşme, rahatlama yöntemi olarak değerlendirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

“Üzerime çok gelindiğinde şiddet uyguladım.” Şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; bazen anlamadıkları anlam veremedikleri durumlar yaşadıklarını bu gibi durumlarda okulda veya çevrede üzerlerine fazla gelindiğini hissettiklerinde sinirlenip şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Bu durum ergenlik döneminde

meydana gelen öğrencilerin baş edemedikleri sorunların yetişkinler ve akranları tarafından anlaşılmadığında sorun yaşayan öğrencinin bu durumu üzerine gelme ve onu anlamama olarak değerlendirdikleri şekilde yorumlanabilir.

“Gıcık olduğum biri üzerime fazla gelirse şiddet uygularım.” Şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; birinin hareketleri hoşuma gitmediğinde şiddet uygularım çünkü benim farklı sebeplerden (kız arkadaş, aile sorunları, madde bağımlılığı, vb.) psikolojim bozuk birilerine kolaylıkla gıcık olup şiddet uygulayabildiklerini belirtmişlerdir. Bu durum bazı öğrencilerin engellendiklerini düşündüklerinde yaşadıkları gerilimi yön değiştirerek öfkelerini akranlarına yönlendirerek şiddet uygulayabildikleri şekilde yorumlanabilir.

“Haksızlığa uğradığım da şiddet uygularım.” Şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; haksızlığa uğradıklarını düşündüklerinde sinirlendiklerini ve kendilerine haksızlık yapanları şiddet uygulayarak cezalandırma yolunu tercih ettiklerini ama sonrasında üzüldüklerini belirtmişlerdir. Bu durum bazı öğrencilerin haksızlıkla mücadele etmede zorlandıkları şiddet haricinde yöntemlerin etkili olmadığını düşündükleri şekilde yorumlanabilir.

“Biri bana dik dik baktığında şiddet uygularım.” Şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; istemedikleri tarz da kendilerine akranları tarafından kendilerine bakıldığında rahatsız olduklarını aynısı ile karşılık verdiklerini, bu tür bakışların süreç içerisinde çatışmaya dönüşebildiğini belirtmişlerdir. Bu durum bazı öğrencilerin akranlarından gelen farklı bakışların bile şiddet için bir neden olarak kullanıldığı şekilde yorumlanabilir.

4.2.2İkinci Boyut:Şiddet yöntemleri olarak tehdit, engelleme, yaralama, dövme, taciz ve sözle saldırı gibi zorba davranışlar söz etmiştik. Sen öfkелendiğinde hangi şiddet yöntemlerini kullanırsın?Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin, önemli bir kısmı (%35,2) *“ben tehdit etmem gider döverim (kafa atmak, yumruklaşmak, tekme v.b.),”* (%30,8) *“kavga ederim ama önce uyarırım,”* (%30,8) *“tehdit ederim, bağırırım, laf sokarım,”* (%19,8) *“fiziksel saldırı varsa bende saldırırım,”* (%2,2) *“karşımdakine bakarım korkaksa döverim,”* (%2,2)

“kendime zarar veririm,” (%2,2) “küfür ediyorsa küfür ederim.”Şeklinde ne tür şiddet uyguladıklarını yukarıdaki oranlarda belirtmişlerdir.

“Ben tehdit etmem gider döverim (kafa atmak, yumruklaşmak, tekme v.b.)” şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; tehdit etmenin veya bağırıp çağırmanın, gözdağı vermenin etkili bir yöntem olmadığını düşündüklerini, kavganın olayın gerçekleştiği yere göre şekillenebildiğini, okulda idareci ve öğretmenden, çevrede polisten yardım istemenin kendine saldıran kişiyi cezalandırmada etkili olmadığını belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin gecikmiş adaletten ve/veya bu tür olaylarda adil davranılmadığından şikâyetçi oldukları ve kendi yöntemlerinin daha adil olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

“Kavga ederim ama önce uyarırım” şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; önce karşı tarafı uyardıklarını, uyarıları istedikleri gibi kabul görmediğinde vurarak şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. bu durumlarda kullanılan uyarı mesajlarının içeriği daha çok karşı tarafa kendi gücünü ve haklılığını kabullendirmeye dönük mesaj olduğu için, uyarı mesajları neticesinde karşı tarafın bu mesajı tehdit olarak algıladığı, yapılan uyarı mesajlarının tartışmayı ve kavgayı alevlendirdiği şeklinde yorumlanabilir.

“Tehdit ederim, bağırırım, küfür ederim, laf sokarım” şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; öncelikle olayı anlamaya çalıştıklarını ve tepkilerini karşı tarafın tepkilerine göre ayarladıklarını, aynı ile karşılık verdiklerini belirtmişleridir. Bu durum sözlerin içeriği kadar söyleniş tarzının da (aşağılama, küçümseme, rencide etme v.b.) şiddete başvurmada etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

“Fiziksel saldırı varsa bende saldırırım” şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; öncelikle problemi konuşarak çözülemeye çalıştıklarını, konuşmanın etkili olmadığı durumlarda kendilerini korumak için karşı tarafa fiziksel saldırı yapabildiklerini belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin okulda veya sosyal çevrede saldırı ve şiddet içeren bir durumla karşılaştıklarında öncelikli olarak sözlü iletişim yöntemlerini kullandıklarını fakat problem çözülmediğinde çevresel destek unsurlarını (öğretmen, idare, aile...)devreye sokmadıkları ve kendini korumaya yönelik şiddet davranışını devreye soktukları şeklinde yorumlanabilir.

“Kendime zarar veririm, küfür ediyorsa küfür ederim, karşımdakine bakarım korkaksa döverim” şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; problem çözme yöntemleri olarak, davranışsal tepkiler yerine (mantıklı, problemi çözmeye yönelik), duygusal tepkiler (bağırma, küfür etme, saldırma, kendine zarar verme) verdikleri şekilde yorumlanabilir.

4.2.3.Boyut: Okulda, evde ve arkadaş çevrende sana ne şekilde davranırlarsa şiddete başvurmana gerek kalmaz? (okulda; öğretmen, yönetici, arkadaşlar),(evde;anne, baba, kardeşler ve akrabalar). Sosyal çevrede: iletişim içinde olabileceğin herkes).Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin, önemli bir kısmı,*“Sakin olup güzel davranırlarsa, güzelce konuşurlarsa, hakaret küfür olmazsa şiddet uygulamama gerek kalmaz (%61,6).”“Yapma dediklerimi yapmazlarsa (şaka yaparken dozu kaçırmazlarsa) (%19,8).”“Annem babam beni başkaları ile kıyaslamazlarsa (%11).”“Empati kurarak beni anlamaya çalışırlarsa (%8,8).”“Büyüklerim, bana ceza vermeden, vurmadan benimle konuşurlarsa (6,6).”“Samimi davranırlarsa, saygısızlık yapmazlarsa (%6,6).”“Benim başkalarına davrandığım gibi bana da aynı şekilde davranırlarsa (%4,4).”“Gevşek laubali davranışlar olmazsa (%4,4).”“Derse geç kaldığımda yok yazılmazsam (%2,2).”“Şartlı davranışlar olmazsa (%2,2).”“Evde bana söz hakkı verilerse (%2,2).”*Şeklinde davranışlarla karşılaşırsa şiddet uygulamasına gerek kalmayacağını yukarıdaki oranlarda belirtmişlerdir.

“Sakin olup güzel davranırlarsa, güzelce konuşurlarsa, hakaret küfür olmazsa şiddet uygulamama gerek kalmaz” şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; herhangi bir olay olduğunda olumsuz olarak algıladıkları davranışlar karşısında kontrolü kaybedip şiddet uygulayabildiklerini, sakın ve istedikleri gibi davranışlarla karşılaştıklarında şiddet uygulamaya gerek kalmayacağını belirtmişlerdir. Bu durum çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin karşılıklı iletişim içerisinde oldukları insanlarla bir olay karşısında problem çözmeye yönelik olumlu davranışsal tepkilerle karşılaştıklarında şiddet uygulamadan olumlu davranışlar sergileyebilecekleri şeklinde yorumlanabilir.

“Yapma dediklerimi yapmazlarsa” (şaka yaparken dozu kaçırmazlarsa).”Şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; bir olay karşısında ne şekilde tepki vereceklerini karşı tarafın bildiğini, buna rağmen istemedikleri şekilde kendilerine davranılmadığını da şiddet uygulamaya gerek kalmayacağını belirtmişlerdir. Bu durum çalışma grubunu oluşturan bir grup öğrencinin bir takım kuralları olduğu ve bu kuralları ilişki içerisinde buldukları insanlara söyledikleri, söyledikleri kurallar karşı taraf tarafından dikkate alınmadığında verilebilecek en uygun tepkinin şiddet içeren tavır ve davranışlar olarak değerlendirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

“Annem babam beni başkaları ile kıyaslamazlarsa” şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; aileleri tarafından arkadaşları ile kıyaslandıklarını ve bu durumun kendilerini öfkelenirip ailelerine karşı şiddet içeren davranışlara sürüklediğini belirtmişlerdir. Bu durum çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin kıyaslanmaktan hoşlanmadıkları, ailelerin onları arkadaşları veya başkaları ile kıyaslamadıkları takdirde ailelerine karşı şiddet içeren tepkilere bir daha başvurmayacakları şeklinde yorumlanabilir.

“Empati kurarak beni anlamaya çalışırlarsa” şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; kendilerinin normalde iletişim içerisinde oldukları insanlara karşı empatik tepki verdiklerini, yeni tanıdıkları insanlara karşı da uzlaşmacı dil kullandıklarını, iletişimde karşı tarafın şiddet içeren tepkiler vermedikleri takdirde şiddet uygulamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum çalışma grubunu oluşturan bir grup öğrencinin iletişim içerisinde oldukları insanların tepkilerine göre şartlı uzlaşmacı dil kullandıkları şeklinde yorumlanabilir.

“Büyüklerim, bana ceza vermeden, vurmadan benimle konuşurlarsa.” şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; iletişim içerisinde oldukları bir kısım büyüklerinin hayatlarına fazla müdahale ettiklerini, ne yapmaları gerektiğini sürekli hatırlattıklarını, böyle davranışlar karşısında öfkelenerek şiddet içerikli tepkiler verebildiklerini, büyüklerin kendilerine biraz daha serbestlik tanıdıkları takdirde onlara karşı şiddet içeren tepkiler vermeyeceklerini belirtmişlerdir. Bu durum çalışma grubunu oluşturan bir grup öğrenciye çevrelerindeki iletişim içerisinde

oldukları büyüklerinin fazla müdahale ettikleri ve müdahale ederken onları öfkeliendirebilecek bir üslup kullandıkları, öğrencilerin ise bu müdahalelerle nasıl baş edecekleri noktasında yeterli iletişim becerilerine sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

*“Bana samimimi davranırlarsa, bana saygısızlık yapmazlarsa.”*Şeklinde düşüncelerini ifade eden öğrenciler; etkileşim içerisinde oldukları arkadaşlarının davranışlarını samimi olan olmayan şeklinde gruplandırdıklarını herkes samimi olmadığını, kimin samimi olup olmadığını kendi kriterlerine göre karar verdiklerini belirtmişlerdir. Bu durum bir çalışma grubunu oluşturan bir grup öğrencinin kimin samimi olup olmadığı noktasında seçici ve keyfi değerlendirme yaptığı şeklinde yorumlanabilir.

4.2.4. Dördüncü Boyut: senin öfkelenip şiddete başvurduğun konularda bazı insanlar (arkadaşlar, diğer öğrenciler ve yetişkinler) öfkeliendikleri halde neden şiddete başvurmazlar? Bu konuda ne düşünüyorsun benimle paylaş mısın?Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin, önemli bir kısmı, her insan bir olmaz farklı sebepleri olabilir, kendilerine hâkim olmayı biliyorlardır, akıllı olanlar zaten böyle davranırlar, onlar karşısındaki anlayarak uzlaşarak hallederler şiddete başvurmazlar (%88,8). Bir fikrim yok (%13,2). İlerisinin kötü olacağını bildiklerinden, olacıklardan korktuklarından (%13,2). Kendimi kontrol edemiyorum (%13,2). Herhalde dayak yemeyi tercih ediyorlardır (%6,6). Ben bunu çevreye çevrenin öğrettiklerine bağlıyorum (%6,6).

*“Kendilerine hâkim olmayı biliyorlardır, her insan bir olmaz farklı sebepleri olabilir, akıllı olanlar zaten böyle davranır onlar karşısındaki anlayarak uzlaşarak hallederler, şiddete başvurmazlar.”*Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin önemli bir kısmı olay anında konuşmanın ve bireysel farklılıkların önemine dikkat çekmişlerdir, konuşurken kullanılan dilin öfke dili değil de uzlaşma dili olması gerektiğini, kendilerinin de artık öfkelerine hâkim olup uzlaşma dili kullanmaya gayret gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bu durum çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin çabucak öfkelenip şiddete başvurmaktan kendilerinin de hoşnut olmadıkları fakat öfke kontrolünde zorlandıkları şeklinde yorumlanabilir.

*“Bir fikrim yok.”*Çalışmagrubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin bir kısmı kendilerinin öfkelenip şiddete başvurdukları konularda neden bazı insanların şiddete başvurmadıkları konusunda bir fikirlerinin olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin bu konuda bir fikrim yok şeklinde kendilerini ifade etseler de şiddeti içselleştirmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

“İlerisinin kötü olacağını bildiklerinden, olacıklardan korktuklarından.” Çalışmagrubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin bir kısmı kendilerinin öfkelenip şiddete başvurdukları konularda neden bazı insanların şiddete başvurmadıkları konusunda özellikle daha önceden disiplin cezası almış öğrenciler, İlerisinin kötü olacağını bildiklerinden, olacıklardan korktuklarından şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir. Bu durum kendilerinin şiddete başvurdukları konularda bazı insanların şiddete başvurmamalarını çokta benimsemedikleri şeklinde yorumlanabilir.

*“Kendimi kontrol edemiyorum.”*Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin bir kısmı kendilerinin öfkelenip şiddete başvurdukları konularda neden bazı insanların şiddete başvurmadıkları konusunda özellikle karşı tarafın şiddetle yaklaşım gösterdiği durumlarda kendilerine hâkim olamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum şiddetle baş edebilme noktasında bu öğrencilerin yardıma ihtiyaçları oldukları şeklinde yorumlanabilir.

*“Herhalde dayak yemeyi tercih ediyorlardır.”*Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin bir kısmı kendilerinin öfkelenip şiddete başvurdukları konularda neden bazı insanların şiddete başvurmadıkları konusunda; şimdiye kadar yaşadıkları tecrübelerin bunu kendilerine öğrettiğini belirterek, kendilerine şiddetle yaklaşan kişilerin kendilerine vurmaya ve şiddet uygulamaya kalktıklarını belirtmişlerdir. Bu durum şiddet uygulamada olumsuz yaşantıların ve yanlış öğrenmelerin önemli bir etken olduğu şeklinde yorumlanabilir.

*“Ben bunu çevreye çevrenin öğrettiklerine bağlıyorum.”*Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin bir kısmı kendilerinin öfkelenip şiddete başvurdukları konularda neden bazı insanların şiddete başvurmadıkları konusunda;

ailede aslında tam tersi şekilde eğitim aldıklarını fakat arkadaş çevresinin, çevreden gördüklerinin şiddet uygulamaya özendirdiğini belirtmişlerdir. Bu durum şiddet davranışının öğrenilmesinde grup içi dinamiklerin ve çevrenin diğer koşullar kadar etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.2.5. Beşinci Boyut: Okul hayatın boyunca şiddete başvurduğün hatırlayabildiğın bir olayı anlatır mısın? Olay sona erdikten sonra kendini haksız bulduğın bir konu var mıydı? Benimle paylaşır mısın?Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin, önemli bir kısmı, değişik sebepli yanlış anlamalardan, anlaşılmalardan, oyun içerisinde çıkan anlaşmazlıklardan dolayı kavga ettik (63,8). Bir arkadaşı koruma amaçlı tutumlarımdan dolayı kavga ettik (24,2). Arkadaşın biri bana ve aileme küfür ve hakaret etti ondan dolayı kavga ettik (17,6). Benim için haklı haksız fark etmez kendimi savunurum (4,4).

*“Değişik sebepli yanlış anlamalardan, anlaşılmalardan, oyun içerisinde çıkan anlaşmazlıklardan dolayı kavga ettik.”*Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin önemli bir kısmı bir olay anında kullandıkları iletişim dilinin çatışmaya sebep olduğunu, bazen bu çatışmaların ders anında veya bir yetişkinle (öğretmen, baba, abi, abla v.s.) birlikte iken de başlayabildiğini, özellikle yetişkinlerin müdahale de geciktiği ve/veya sonlandıramadıkları ve/veya hafife aldıkları olaylar sonrasında da birbirlerine şiddet uygulayıp disiplin cezası aldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum çalışma grubu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin iletişimi başlatma, sürdürme, olayları doğru tahlil etme, öfke kontrolü, çatışma çözme becerileri ve haz öteleme noktasın da yetersiz oldukları şeklinde yorumlanabilir.

“Bir arkadaşı koruma amaçlı tutumlarımdan dolayı kavga ettik.” Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin bir kısmı bazen masum bir şekilde arkadaşlarını barıştırmaya ve/veya arkadaşına sahip çıkma, onu ezdirmeme amaçlı başlattıkları diyalogların çatışmaya sebep verip şiddet uygulamaya bildiklerini ve/veya şiddete maruz kalabildiklerini belirtmişlerdir. Bu durum akran grubuna yardım etme ve/veya diğer akranlarına üstünlük sağlama davranışlarının çalışma

grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin yaşadıkları çatışmaların psikodinamiğini oluşturduğu şeklinde yorumlanabilir.

“Arkadaşın biri bana ve aileme küfür ve hakaret etti ondan dolayı kavga ettik.” Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin bir kısmı karşılıklı iletişim de argo kelimeleri birbirlerine sıklıkla kullandıklarını, argo dilinin o anki iklime veya kişiye ve/veya kişilere göre çatışma sebebi olabildiğini, bu çatışmalarında şiddet olayları ile sonuçlandığını belirtmişlerdir. Bu durum çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin argo, hakaret küfür içeren fiil ve davranışlar da o anki mesajların kimden ve/veya nasıl geldiğine dikkat ettikleri, istemediği kişi ve ya kişilerden gelen argo ifadeleri kabul etmedikleri ve karşı harekete geçtikleri bu konudaseçici kabul gösterdikleri şeklinde yorumlanabilir.

“Benim için haklı haksız fark etmez kendimi savunurum.” Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin küçük bir kısmı disiplin cezası aldıkları olaylarla ilgili tamamıyla kendilerini savunduklarını ama bu tür olaylar da kişinin de kendisini ezdirmemesi gerektiğini çünkü karşı tarafın ezmek amaçlı hareket ettiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu durum çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin olayları düzgün değerlendiremedikleri, yanlış öğrenmelerinin etkisinde oldukları, kendilerini harekete geçiren temel dinamiğin savunma içgüdü olduğu şeklin de yorumlanabilir.

4.2.6. Altıncı Boyut: Şu anda disiplin cezası aldığın olay tekrar yaşansa ne yaparsın? Tekrar aynı şekilde davranır mıydın? Benimle paylaşır mısın? Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin, önemli bir kısmı, asla öyle davranmazdım, konuşmayı denerim veya ortamdan uzaklaşırdım (%83,6). Aynı şekilde davranırım, farklı bir kişi yaparsa dayanmam (%19,8). Tekrar disiplin cezası almak istemiyorum o sebepten öyle davranmazdım (15,4).

“Asla öyle davranmazdım, konuşmayı denerim veya ortamdan uzaklaşırdım.” Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin önemli bir kısmı disiplin cezası aldıkları olaydan sonra yaşadıklarından ders çıkardıklarını, başlarına tekrar böyle bir olay gelirse, daha sakin ve mantıklı davranarak farklı çözüm yolları denemeye gayret göstereceklerini ve/veya gösterdiklerini

belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilere disiplin cezası aldıkları olayların sonrasında okul idaresi, okul disiplin kurulu, okul rehberlik servisi ve aileler tarafından doğru yaklaşım teknikleri ile müdahale edildiği ve öğrencilerin yaşadıkları olumsuzluklardan dersler çıkardıkları, tekrar ceza aldıklarından başlarına gelebilecek olumsuzlukların farkında oldukları şeklinde yorumlanabilir.

“Aynı şekilde davranırım, farklı bir kişi yaparsa dayanmam.” Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin bir kısmı kendilerine aynı olayın farklı bir kişinin yapması durumunda öfkelenip şiddete başvuracaklarını, çünkü aynı kişinin tekrar aynı şekilde davranmaya cesaret edemeyeceğini, bazen karşı tarafın şiddetten farklı bir seçenek kendilerine bırakmadığını belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin şiddet uygulama noktasında bir takım kriterler belirledikleri, bu kriterlerin akran grupları içerisinde yüksek oranda kabul gören davranışlar olduğu, öğrencilerin bu davranışlarla karşılaştıkları şeklinde yorumlanabilir.

“Tekrar disiplin cezası almak istemiyorum o sebepten öyle davranmazdım.” Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin bir kısmı daha ağır bir ceza alabilme korkusundan dolayı disiplin cezası aldıkları olay tekrar yaşanırorsa aynı şekilde davranmamak için ellerinden gelen gayreti göstereceklerini belirtmişlerdir. Bu durum bu öğrencilerin cezadan korktukları ve aynı cezanın tekrarında daha ağır bir cezanın kendilerine verileceğinin farkında olduklarını ve bunu önemsedikleri fakat disiplin cezası aldıkları olaydan gereken dersi çıkaramadıkları şeklinde yorumlanabilir.

4.2.7. Yedinci Boyut: Sence insanlar öfkelendiklerinde şiddete başvurmaktan başka neler yapabilirler? (İnsanların kendilerine göre yöntemleri vardır: Kimi insan öfkesini göstermeden önce içinden sayı sayar. Kimisi ortamdan uzaklaşır. Kimisi zihinsel olarak öfkesini dağıtmada oldukça başarılıdır hemen dikkatini başka alana çevirir, kimisi duymazlıktan gelir, kimisi canını sıkın durum karşısında aklına huzur verici şeyler getirerek hızla toparlanmayı başarır). Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin, önemli bir kısmı, bence kişi düşünmeli haklıysa hakkını başka yollarla aramalı, ortamdan uzaklaşmalı, okul içerisindeyse öğretmenlerden veya idareden, yardım

almalı (92,4). Hiç denemediğim için fikrim yok, öfkemi kontrol edemiyorum, korktuğumu da düşünebilirler (%6,6).

“Bence kişi düşünmeli haklıysa hakkını başka yollarla aramalı, ortamdan uzaklaşmalı, okul içerisindeyse öğretmenlerden veya idareden, yardım almalı.” Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin önemli bir kısmı bir olay anında insanların şiddet uygulamak yerine başka yollarla çözüm arayabileceklerini, bu çözüm yolları; ortamdan uzaklaşmak, ağlayarak sinirini dağıtmak, aklına güzel şeyler getirmek, karşı tarafla konuşmak, haklı olsa dahi özür dileyip olayı kapatmanın bu çözüm yollarından bazıları olabileceğini belirtmişlerdir. Bu durum şiddet uyguladıkları için disiplin cezası almış öğrencilerin bir olay anında neler yapılması gerektiğini bildikleri fakat şiddet uygulamaktan da geri durmadıkları ve/veya şiddet uygulamanın daha etkili bir çözüm yolu olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

“Hiç denemediğim için fikrim yok, öfkemi kontrol edemiyorum, korktuğumu da düşünebilirler.” Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin küçük bir kısmı şiddet uygulamaktan başka çözüm yollarının da olduğunu fakat kendilerinin öfkelerini kontrol edememe veya farklı kişisel nedenlerden dolayı şiddet uygulamayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu durum çalışma grubunu oluşturan küçük bir grup öğrencinin öfkelerini kontrol edememe gibi bahanelerin arkasına sığınarak en kolay çözüm yolu olduğunu düşündükleri akranlarına şiddet uygulama yöntemini tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

4.2.8. Sekizinci Boyut: Arkadaşın için haklı veya haksız olduğuna bakmaksızın kavga eder misin? Bu konudaki düşüncelerini benimle paylaşır mısın? Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin, önemli bir kısmı Arkadaşım haklıysa onun için kavga ederim, haksız ise kavga etmem ama onu yalnız bırakmam çözüm üretmeye, diğerlerine engel olmaya çalışırım (%59,4). Benim için önemli olan, bir anlam ifade eden arkadaşlarım için haklı haksız fark etmez kavga ederim (%39,6). Arkadaşım olmadığı için arkadaşım için kavga etmem (%2,2).

“Arkadaşım haklıysa onun için kavga ederim, haksız ise kavga etmem ama onu yalnız bırakmam çözüm üretmeye, diğerlerine engel olmaya çalışırım.” Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin önemli bir kısmı arkadaş için kavga etmek veya birine ve/veya birilerine şiddet uygulama konusunda seçici olduklarını, haklı haksız bakmadan kavgaya tutuşmadıklarını, eğer arkadaşları haksız ise barıştırmayı tercih ettiklerini, hatta arkadaşlarına haksızlık durumunda kızılabilecek kadar adil davrandıklarını belirtmişlerdir. Bu durum akran ilişkilerinde adı konulmamış birtakım kuralların olduğu, bu kurallar istedik bir şekilde düzenlenebildiğinde şiddet olaylarını azalması noktasın da olumlu katkı sağlayabileceğini düşündürmektedir.

“Benim için önemli olan, bir anlam ifade eden arkadaşlarım için haklı haksız fark etmez kavga ederim.” Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış bir kısım öğrenci arkadaş için kavga etme noktasın da seçici davrandıklarını, bu konudaki en önemli ölçütlerinin arkadaşları ile aralarındaki arkadaş bağının gücü olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum şiddet olaylarında akran gruplarının, grup dinamiklerinin önemli bir belirleyici olduğu, grup dinamikleri istenilen yönde değiştirilebilirse, şiddet olaylarının azalmalar olabileceği akla getirmektedir.

4.2.9. Dokuzuncu Boyut: Okulda şiddet uyguladığından dolayı disiplin cezası almışsın. Bu olay ile ilgili şiddet uygulamadan önce ve disiplin cezası aldıktan sonra okul rehberlik servisi neler yaptı? Okul rehberlik servisi çalışmaları hakkında ne düşünüyorsun? Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin, önemli bir kısmı okul rehberlik servisinin çalışmaları hakkında; *“benimle konuştular okul rehberlik servisinin çalışmalarından memnunum”*(%61,6).*“Benimle konuştular ama normal konuşmaktan öteye bir şey yapmadılar, içinde aile bilgilerimim olduğu bir kâğıt doldurdum, savunma yazdım, başka bir çalışmadan haberim yok”* (%35,2). *“Okulda rehber öğretmen yok, müdür yardımcısı ve polis konuştu benimle”*(%6,6).*“Rehberlik servisine bir daha gitmem ama öğrencilere yol göstermeye çalışıyorlar”*(%2,2).

“Benimle konuştular okul rehberlik servisinin çalışmalarından memnunum.” Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin önemli bir

kısmı okul rehberlik servisinin çalışmalarından memnun olduklarını, okul rehberlik servisin de görev yapan rehber öğretmenlerin kendileri ile disiplin cezası aldıkları olay sonrası da defalarca görüştiklerini ve bir daha disiplin suçu işlememeleri noktasın da okul rehberlik servisinde çalışma yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu durum okullardaki disiplin olayları sonrası da okul rehberlik servislerinin çalışmalar yaptıkları, olaya karışmış öğrencileri tekrar disiplin suçu işlememeleri için önlemler aldıkları, onları yönlendirdikleri, yapılan bu çalışmaların okul rehberlik servislerinin yaptığı çalışmalara karşı öğrenci memnuniyetini artırdığı şeklinde yorumlanabilir.

“Benimle konuştular ama normal konuşmaktan öteye bir şey yapmadılar, içinde aile bilgilerimim olduğu bir kâğıt doldurdum, savunma yazdım, başka bir çalışmadan haberim yok.” Çalışma grubunu oluşturan disiplin cezası almış öğrencilerin bir kısmı disiplin cezası aldıkları olayların sonrası da okul rehberlik servisin de rehber öğretmenlerle yapılan görüşmeler de sadece kendilerinden savunma alındığını ve/veya düz bir görüşmenin ötesine geçmediğini, okul rehberlik servislerinin diğer çalışmalarından memnun olamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum okullardaki disiplin olaylarının bazılarının da okul rehberlik servislerinin olaya karışan disiplin cezası almış öğrencilerle ilgili etkili bir çalışma yürütemediği ve/veya öğrencilerin yürütülen bazı çalışmalardan memnun kalmadıkları şeklin de yorumlanabilir.

“Okulda rehber öğretmen yok, müdür yardımcısı ve polis konuştu benimle” çalışma grubunu oluşturan bir kısım öğrenci de okulların da rehber öğretmen olmadığı için disiplin olayı sonrası da kendileri ile öncelikle müdür yardımcısının konuştuğunu, olay okul dışında meydana geldiği için polisin de kendileri ile konuştuğunu belirtmişlerdir. Bu durum rehber öğretmen olmayan okullar da şiddet olayları ve disiplin suçları sonrası da bir takım çalışmaların yürütüldüğü şeklinde yorumlanabilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin demografik özellikleri incelendiğinde; sınıf düzeyi yükseldikçe disiplin cezası alma oranının düşmekte olduğu, akademik başarı düzeyleri zayıf olan öğrencilerin şiddet uygulama oranlarının daha yüksek olduğu, sınıf tekrarı yapan öğrencilerin daha fazla şiddet uygulama davranışı sergilediği, araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin okul içi ve okul dışı sosyal kulüp faaliyetlerine katılımı ile şiddet uygulama davranışı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, anne ve babalarının eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin şiddette başvurma oranının azaldığı, anne eğitim düzeyi düşük öğrencilerin daha fazla şiddet uygulama davranışı sergilediği, anne babanın hayatta olma durumu ile öğrencilerin şiddet uygulama davranışları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı araştırma sonuçlarına göre değerlendirilmiştir.

Şiddet uyguladığı disiplin cezası almış olan öğrencilerin görüşlerinden elde edilen sonuçlar **14** maddede sunulmuştur.

1. Öğrencilerin okul içerisinde hakaret, küfür ve fiziksel saldırı içeren şiddet davranışlarına maruz kaldıkları durumlarda bu saldırıların üstesinden nasıl geleceğini bilemedikleri için karşı şiddet uygulamayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.
2. Öğrenciler arasında dolaylı iletişimin (iğneleme, alay etme) yaygın olduğu bu tür mesajlara maruz kalan öğrencilerin bir süre sonra şiddet içeren tepkilerle karşılık verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.
3. Öğrencilerin engellenme ve haksızlığa uğradıklarını düşündükleri durumlarda yaşadıkları hayal kırıklığı ile baş edemediklerinden tepkilerini en kolay belli etme yolu olarak şiddet davranışları sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.
4. Öğrenciler özellikle bir öğretmen ve idareci gözetiminde iken kişisel başarısızlıkları ile ilgili alay edildiğinin düşündüklerinde; çözüm olarak şiddet uygulamayı tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

5. Şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrencilerin öncelikli olarak yaşadıkları çatışmalarda karşı tarafı uyardıkları fakat kullandıkları dilin uzlaşma mesajları içeren bir dil olmaması nedeniyle çatışmanın daha da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.
6. Şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrencilerin olumlu iletişimi karşı taraftan bekledikleri aksi durum ortaya çıktığında şiddete başvurdukları sonucuna ulaşılmıştır.
7. Şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrencilerin yetişkinlerle (anne, baba, öğretmen vb.) sağlıklı iletişim kuramadıkları için şiddet içeren davranış sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.
8. Şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrencilerin anlık öfkeyle hareket etmenin olumsuz sonuçlarının farkında oldukları ancak öfke kontrolü konusunda başarılı olamadıkları için şiddete başvurdukları sonucuna ulaşılmıştır.
9. Şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrenciler; şiddet uygulayan kişilerin hak ettiği cezayı almadıklarını düşündüklerinden kendilerinin bu kişilere ceza vermek amacıyla şiddet uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır.
10. Şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrenciler ceza aldıkları olayı daha sonra değerlendirdiklerinde şiddet uygulamayı gerektirmeyecek bir durum olarak gördüklerini ancak yaşanan olayda yine de kendilerini haksız görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.
11. Şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrencilerin büyük çoğunluğu ceza aldıkları olaya benzer bir olayla tekrar karşılaştıklarında daha olumlu bir yaklaşım sergileyerek şiddete başvurmayacakları ancak bir kısım öğrencinin de benzer olaylarda aynı tepkiyi vereceği sonucuna ulaşılmıştır.
12. Şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrencilerin tamamına yakını bir çatışma anında nasıl davranması gerektiğini teorik olarak bildiği halde uygulamaya dönüştüremediği sonucuna ulaşılmıştır.
13. Şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrencilerin dâhil oldukları akran gruplarının etkisiyle grup dinamiğine bağlı olarak şiddete başvurdukları sonucuna ulaşılmıştır.

14. Şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrencilerin çoğunluğunun disiplin suçu işledikten sonra okul rehberlik servisinin kendileri ile yaptığı çalışmalarından memnun oldukları ancak bir kısım öğrencinin de yapılan çalışmaları yetersiz buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

1. Eğitim öğretim yılı başında 9. sınıfa yeni başlayan öğrencilere oryantasyon programı kapsamında disiplin kuralları ayrıntılı bir şekilde anlatılmalı ve öğrencilerin disiplin kuralları ile ilgili bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla değerlendirme yapılmalı. Ayrıca disiplin yönetmeliği hakkında veliler de bilgilendirilmeli.
2. Öğrencilere yönelik "Güvensiz Ortamda Yaşama", "Kendini Kabul Ettirme", "Güçlü Olana Prim Tanıma", "Olumsuz Etiketleme" gibi önyargıları giderici bilinçlendirici grup rehberliği faaliyetleri yapılmalıdır.
3. Öğrencilerde var olan beceri eksiklikleri (İletişim Becerileri, Çatışma Çözme, Haz Öteleme, Hayır Diyebilme, Öfke Kontrolü) konularında çözüm odaklı grup çalışmaları yapılmalıdır.
4. Okullarda şiddeti önlemeye yönelik yapılacak planlama çalışmaları öğrencilerin gelişim dönemi özellikleri ve gelişim görevleri referans alınarak hazırlanmalı ve şiddete neden olan diğer faktörleri de (olumlu kimlik, kendine yeterlilik, öz denetim, sosyal ilişki ve becerileri, inanç sistemi, değerler) kapsamalıdır.
5. Akademik başarı, özel yetenek, gelir düzeyi ve diğer ön koşullar olmaksızın öğrencilere okul ve çevredeki toplumsal faaliyetlere katılma fırsatları verilerek olumlu rol modellerle onları istendik davranışlar geliştirmeye yönelik destekleme çalışmaları yapılmalıdır.
6. Öğrencilerin sosyal ilişki ve becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla, güvenli ve yapılandırılmış oyun ve etkinlik fırsatları, okul sonrası eğlence ve sosyal gelişim programları, özellikle öğrencilere topluma hizmet fırsatı verecek eğitici ve geliştirici çalışmalar hazırlanmalıdır.
7. Öğrencilerde toplumu destekleyen inanç ve değerler sistemi geliştirmek amacıyla, okul ve topluma destek veren, saldırganlığı ve şiddeti önleyici

kampanyalarla sosyal sorumluluğu vurgulayarak, sosyal gelişime, ahlaki değerlere yönelik karakter eğitimi çalışmaları hazırlamak.

8. Okul yöneticilerine ve öğretmenlere şiddet eğilimi olan öğrencileri fark etme ve risk grubundaki öğrencilere yönelik önleyici; Şiddet olaylarına müdahale ve yaklaşım stratejilerinin geliştirilmesi ile ilgili bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.
9. Öğrenci velilerine yönelik(özellikle babalar) olumlu aile iklimi oluşturma, aile içi iletişim, olumlu rol model olma, çatışma çözme becerileri konularında önleyici ve gelişimsel grup çalışmaları yapılmalıdır.

5.3. Okul Temelli Şiddet ve Saldırganlığı Önlemeye Dönük Önleyici Rehberlik Faaliyetleri:

1. İletişim ve Problem Çözme yöntemleri hakkında öğrencilerle grup çalışmalarının yapılması:Öğrencilerin okul içerisinde hakaret, küfür ve fiziksel saldırı içeren şiddet davranışlarına maruz kaldıkları durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini öğrenmeleri için problem ve çatışma çözme becerilerini geliştirmeye yönelik planlanmış grup çalışması yapılmalıdır. Bu çalışma okul psikolojik danışman/Rehber öğretmen tarafından ayrıca yapılabileceği gibi Sınıf öğretmenleri tarafından da en az 3 oturum olmak kaydıyla planlanmalıdır.
2. Öfke kontrolü sağlama çalışmalarının yapılması:Öfke kontrolü sağlayamayan öğrencilerle psikodrama, tiyatro, müzik, şiir, spor faaliyetleri ve görsel sanatlar ile ilgili faaliyetlerin planlanması. Öfke kontrolünü sağlamada güçlük çeken öğrencilerin bu konuda sunum yapmaları ve diğer arkadaşlarını bilgilendirmeleri için çalışmalar yapmasının sağlanması amacıyla gerekli desteğin verilmesi ve organizasyonun yapılması.
3. Afiş, broşür vb hazırlama yarışmalarının yapılması:Afişlerin öğrenciler tarafından hazırlanması için organizasyonun planlanması ve gerekli duyuruların ve teşviklerin sistematik şekilde yapılması. Afiş, broşür vb çalışmaların içerikleri (zorbalık, şiddet türleri, öfke, iletişim, hayır diyebilme, kişisel alan kavramı ve kişisel saygı kuralları, okulun algısını değiştirecek içerikli çalışmalar, her hangi bir probleme dikkat çekmeyi

amaçlayan konular). Okulların ihtiyaçlarına göre ve öğrenci katılımı en üst düzeyde olacak şekilde planlanmalıdır.

4. Etkili iletişimi ve Empati becerisinin geliştirilmesi faaliyetlerinin yapılması:Araştırma sonucunda şiddet içeren davranışların oluşumunda iletişim hatalarının etkili olduğu görülmektedir. Bu kapsamda öğrencilerin sorun çözme becerilerini geliştirmek ve sorun çıkaran iletişim tarzlarının azaltılması amacıyla grup rehberliklerinin yapılması yararlı olacaktır. Yapılan grup çalışmalarının etkililiğini arttırmak amacıyla çalışmanın tek oturum yerine kazandırılmak istenen becerinin bir tutum haline gelmesi için içinde ödevlendirmelerin, ölçeklerin, etkinliklerin oluşu birden fazla oturum şeklinde planlanması gerekmektedir.
5. Hayır diyebilme becerisinin geliştirilmesi için grup rehberliği:Yapılan araştırma sonucunda Şiddet uyguladığı için disiplin cezası almış öğrencilerin dâhil oldukları akran gruplarının etkisiyle grup dinamiğine bağlı olarak şiddete başvurdukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen bu sonuç grup dinamiklerinin çocukların ve gençlerin davranış kalıpları üzerinde ne denli etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Çocuk ve gençler sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır bu ihtiyaçların karşılanması içinse bir gruba dâhil olmak zorundadırlar. Bu gruplar okulda doğal yollardan oluşabileceği gibi yürütülecek çalışma ve etkinliklerle müdahale edilerek de oluşturulabilir, Kontrol altında olmayan zararlı guruplar içinde çocuk ve gençler hayır deme kabiliyetlerini geliştirmek riskli yaşam olaylarıyla karşılaşma olasılıklarını önemli ölçüde azaltacaktır. Bu kapsamda hayır deme becerisine geliştirici sistematik, birden çok oturumlu grup rehberliği çalışmaları planlanmalıdır.
6. Aile Eğitimlerinin Uygulanması:Duygusal-Ekonomik-Fiziksel şiddeti tanınması çocuk ihmali ve istismarı, ergenlik dönemi, çatışma yönetimi, öfke kontrolü, stres gibi konularda özellikle ailelerde otorite simgesi olarak görülen ve literatürde fiziksel istismarı en çok ortaya koyan kişiler olarak geçen babalara yönelik eğitimler, (grup çalışmaları, seminer, konferans ve toplantılar şeklinde) planlanmalıdır.

7. Aile katılımının sağlanması:Ailelerin ihtiyaç /durum ve okul ile ilgili algılarının belirlemesi maksadıyla anket çalışmasının yapılması, ailelerin okul içinde yapılacak faaliyetlerden haberdar edilmesi ve yapılacak çalışma ve etkinliklerde aktif rol almalarının sağlanması, okul yönetimine katılımın artırılması bu sayede eğitim süreçlerinde ve problemlere çözüm bulma aşamalarında ailelerin sorumluk almalarının sağlanması gerekmektedir.
8. Okul yönetim ve süreçlerine öğrenci katılımının artırılması:Okul ile ilgili kararlarda öğrencilerin fikirlerinin alınması onlara değer verildiğinin her fırsatta hissettirilmesi öğrencinin okula aidiyet ve sorumluluğunu arttıracaktır. Özellikle öğrencilerin yaşam alanları ile ilgili konularda (okulun boyanmasında boya rengi-okulda zil sesi- kantinlerde mekân düzeni –gelişim ve değişim için uygun alanlarda) öğrenci katılımı fikirlerinin sorulması (yüz yüze, anket vs ile) öğrenciler arasında okula karşı bağlanmayı yükseltecektir.
9. Öğrencilerin okul için düşünme çalışmalarının sağlanması: Kendi Okulunu Kendin Yarat anlayışıyla öğrencilerin kendi çabalarıyla veya planlamalarıyla okula kaynak sağlamaya dönük proje ve çalışmaların planlanması için öğrenci rehberliklerinin yapılması (kermes, spor, yarışma müsabakaları, konser, dergi, gazete, haftalık bülten vb)
10. Riski yüksek olan öğrencilerin belirlenmesi amacıyla araştırma çalışmalarının yapılması ve danışmanlık faaliyetlerinden yararlanmalarının sağlanması Riskli yaşam şartları bakımından diğer öğrencilerden ayrışan ve riskli davranışlar gösterme olasılığı yüksek olan öğrenciler herhangi olumsuz bir davranış içerisine girmeden tespit edilmeli, bireysel görüşme ile psikolojik danışma süreçlerine dâhil edilmelidir. Önleme çalışmaları yürütülürken riskli davranışlarda bulunan öğrencilerin danışmanlık süreçlerinden faydalanmaları ve çalışmalara aktif katılımının sağlanması çalışma başarısı için önemli görülmektedir.
11. Okul çevresinin güvenliğinin artırılması:Okul çevresinin güvenliği ile ilgili önleyici çalışmaların o mahalleden sorumlu toplum destekli polislerle, yardımcı olabilecek kurum ve derneklerle koordineli olarak yapılmalıdır. Bu kapsamda çevredeki esnaf, dernek, muhtarlık ve kurumlarla işbirliği

içerisinde okul çevresi için riskli alan ve durumların tespiti, önlem alma çalışmaları ile eğitsel faaliyetlerin planlanması gerekmektedir.

12. Öğrencilerin ilgi yetenek ve becerilerine uygun kulüp faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi: Öğrencilerin sosyal, kültürel ve yeteneklerine uygun kulüp konularının belirlenmesi ve iyi yapılandırılmış kulüp çalışmalarının aktif olarak yürütülmesi öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirme ile yeni ilgi alanları oluşturma konusunda etkili olmakla birlikte öğrencilerin okula aidiyetlerini arttıracak, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılama alanında farklı arayışlar içerisine girmesine engel olacaktır. Bu kapsamda okul içinde kulüp konularının belirlenmesi öğrenci görüşlerini almak kaydıyla yapılmalıdır.
13. Okuldan mezun olmuş topluma örnek olmuş olan kişilerin söyleşi, panel, konferans tarzı çalışmalar yürütmeleri: Özellikle çocukların davranış ve tutum geliştirmede kendi içlerinden çıkmış ve kendi yaşadıkları süreçlerden geçerek başarılı olmuş kişileri örnek almada ve bu kapsamda hedef geliştirmede daha istekli oldukları düşünülmektedir. Bu kapsamda okuldan daha önce mezun olarak hayatta başarılı olmuş kişilerin kendi anılarını paylaştığı söyleşiler çocukların motivasyonunu arttırmada ve hedef belirlemede etkili olacaktır.
14. Öğretmenlere yönelik olarak problem, çatışma çözme ve iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim çalışmalarının planlanması. Bu çalışmalar öğretmenlerin yaşadıkları sorun alanlarının ve çözüm için gerekli becerilerin belirlenmesinden sonra gerek okul içi gerekse okul dışı tespit edilen problemliler durumlarda kullanılması amacıyla yapılandırılmalı ve planlanmalıdır.
15. Sosyal sorumluluk çalışmaları: (Gençlik merkezi, Kızılay, Yeşilay, Spor kulüpleri, huzur evi ziyareti, yardımlaşma çalışmaları) Etkinli ve Organizasyonların planlamaları organizasyondan sorumlu olacak yönetici ve öğretmenlerin gözetiminde öğrenciler tarafından yapılmalıdır, yapılan çalışmalar kısa süreli değil sistematik ve uzun bir zaman dilimini kapsayıcı şekilde olmalıdır. Yapılan çalışmaları ve sonuçlarını okula ve çevreye yaygınlaştırma, duyurma çalışmaları şekli, zamanı, kullanılacak araçlar daha

önceden planlanmalı ve yapılan çalışmaların sonucunda katılan öğrenciler ödüllendirilmelidir.

16. Serbest Pano uygulamaları: Okulun herkes tarafından bilinen ve görülen bir yerine öğrenciler tarafından spot bir isim bulunarak gerekirse öğrencilerin tasarlayacağı bir pano asılır panonun kullanım kuralları belirlenir. Pano öğrencilerin duyuru yapması, herhangi bir konuda paylaşım yapması, kendini ifade etmesi, sosyal bir soruna dikkat çekmesi amacıyla uygulanır.
17. Serbest Kürsü Uygulamasının Öğrencinin kendini ifade etme yeteneğinin gelişmesi, okul sorunlarına katılımlarının sağlanması, çözüm için fikir geliştirmeleri, başkalarının fikirlerine saygı duygusunun geliştirilmesi amacıyla okul içinde uygun bir yerde zamanının ve kurallarının belli olduğu uygulamaya önem verildiğinin hissettirildiği bir kürsü hazırlanarak öğrencilerin çeşitli sorun, paylaşım ve önerilerini seslendirebilecekleri bir çalışma planlanabilir. Bu etkinliğe kurallar dâhilinde katılan öğrencilere çeşitli ödüllendirmeler (sinema bileti maç bileti vb) ile kurallar (Kendini ifade etme amacı taşıyacak saldırı içermeyecek: İsim geçmeyecek, konu geneli ilgilendiriyor olacak, çözüm önerisi içerecek vb) belirlenmeli ve duyurulmalıdır.

KAYNAKÇA

1- Alkan, H.B. (2007). *İlköğretim Öğretmenlerinin İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri ve Okulda Şiddet*. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Niğde.

2-Astor R.A., Benbenishty R., Vinokur A., Zeira A. (2006). Arab and Jewish Elementary School Students' Perceptions of Fear and School Violence: Understanding the Influence of School Context. *British Journal of Educational Psychology*, Vol.76, 91-118.

3- Ayan, S. (2006). Şiddet ve Fanatizm. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt. 7 No.2, 191-209.

4- Ayan, S. (2007). Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 8: 206-214.

5- Beyazova, U. ve Şahin, F. (2001). Çocuğun Şiddetten Korunma Hakkı, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:28, Sayı:1.

6- Ergil, D. (2001). Şiddetin Kültürel Kökenleri. *Bilim ve Teknik*, sayı 399, s.40-41.

7- Gözütok ve diğerleri (2006). *Okulda Dayak (1992 ve 2006 yılları karşılaştırması)*. iogm.meb.gov.tr/siddetveokul/index.htm. Erişim Tarihi: 13.04.2009.

8- Gözütok, Kağıtçıbaşı, Ç. (1995) Is psychology relevant to global human development issues? *American Psychologist*, 50,4, 293-300. D. (1993). *Okulda Dayak Araştırma*. Ankara.

9- Karasar, N.(1999) *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavram, İlkeleri, Teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

10- Kepenekci-Karaman, Y., Özcan-Yücedağ, A. 2001. Okullarda Suçun Önlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 33(1-2):153-163.

11- Kızmaz Z. (2006). Okullardaki Şiddet Davranışlarının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt.30 No.1, 47-70.

12- Khoury-Kassabri M., Benbenishty R., Astor R.A. (2005). The Effects of School Climate, Socioeconomics and Cultural Factors on Student Victimization in Israel, *Social Work Research*, Vol.29 No.3, 165-180.

13- Khoury-Kassabri M., Benbenishty R., Astor R.A., Zeira A. (2004). The Contributions of Community, Family and School Variables to Student Victimization, *American Journal of Community Psychology*, Vol.34 Nos.3/4, (December 2004), 187-205

14- Korkut, F. (2004). *Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.

15- Koç, M. (2006). Şiddetin Ortaya Çıkardığı Psikolojik Travmayla Baş Etmede Sporun İşlevselliği, *1. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu*, 28-31 Mart, İstanbul.

16- Kuş, E. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi? Nicel Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

17- Özcebe, H. Üner, S. Uysal, D. Sosyal, S. Polat, B. ve Şeker, A. (2006). Ankara'da Bir İlköğretim Okulunda Erken ve Orta Dönem Adölesanlarda Şiddet Algısı ve Şiddet Davranışı Sıklığının Değerlendirilmesi (Özet kitabı). *Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu*, 28-31 Mart, İstanbul.

18- Parlador, S. (2009). *Okullarda Şiddetin Kaynaklarına İlişkin Öğretmen, Yönetici ve Öğrenci Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

19- Pişkin, M. (2002). Okul Zorbalığı: Tanımı, Türleri, İlişkili Olduğu Faktörler ve Alınabilecek Önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (EducationalSciences: Theory&Practice)*, 2(2), 531-562.

20- Riner, M.E. ve Saywell, R.M. (2002). Development of SocialEcology Model of AdolescentInterpesonalViolencePrevention (SEMAVIP), *Journal of School Health*, 72,2, 65-71.

21- Uzbaş, (2009) Okul Psikolojik Danışmanlarının Okulda Saldırganlık ve Şiddete Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim fakültesi Dergisi, Yıl 9, Sayı 18, Aralık 2009, 90-110.*

22-Ünsal, A. (1996). Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi, *Şiddet, Cogito*, Sayı:6-7,Kış-Bahar, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 29-36.

23- Walker, H. M. AndWalker, J, E. (2000). KeyQuestionsAbout School Safety Critical IssuesandRecommended Solutions, *Preventing School Violence*, NASSP Bulletin/March, pp. 46-55.

24- Welsh, W. N., (2003). *IndividualandInstitutionalPredictors of School Disorder, YouthViolenceandJuvenileJustice, Volume: 1, Pages: 346-364.*

25- Yıldırım ve Şimşek. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. Ve Tic. A.Ş.

26- MEB, (2008) *Öğrencilerin Şiddet algısı*. Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitimi Araştırma Ve Geliştirme Daire Başkanlığı. Ankara

27- MEM, (2013) *Eğitim Ortamlarında Şiddetin Azaltılması Ve Önlenmesi İl Eylem Planı*/Ordu il milli Eğitim Müdürlüğü. Ordu

EKLER

Ek-1: Veli Muvafakatnamesi

EK-1 VELİ MUVAFAKATNAMESİ

Öğrencinin

Adı Soyadı :

No :

Yukarıda bilgileri yazılı öğrencimin velisi olarak, “Şiddet uyguladıkları için disiplin cezası almış ortaöğretim öğrencilerinin, şiddet eğilim durumlarının incelenmesi” konulu araştırma çerçevesinde öğrencimle görüşme yapılmasında herhangi bir sakınca görmüyorum.

Adres ve Tel:

İzin veren veli

Adı/Soyadı-imza

Ek-2: Öğrenci Görüşme Formu

ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Sorusu:

Ortaöğretim kurumlarında şiddet uygulayan öğrencilerin şiddet eğilimlerinin çeşitli değişkenler(okul, aile, sosyal çevre) açısından incelenmesi

GİRİŞ

Merhaba,

Ben Ordu Rehberlik ve Araştırma Merkezinde görev yapıyorum. Şiddet uygulayan öğrenciler üzerine bir araştırma yapıyoruz ve sizinle konu ile ilgili olarak görüşme yapmak istiyorum. Yaptığımız tüm görüşmelerden elde edilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık olarak 30 dakika süreceğini düşünüyorum. İzin verirseniz görüşmeyi ses kayıt cihazı ile kaydetmek istiyorum. Bu şekilde hem zamanı daha iyi kullanabiliriz, hem de sorulara vereceğiniz yanıtların kaydını daha ayrıntılı tutma fırsatı elde edebiliriz. Görüşmeyi kabul ettiğiniz için öncelikle teşekkür ediyorum.

I. BÖLÜM DEĞİŞKENLER				
Okulu:	Sınıfı:		Cinsiyeti:	
Başarı durumu	70 + ()	50-70 ()	30 - 50 ()	10 – 30 ()
Devamsızlık durumu	1-5 ()	5-10 ()	10-15 ()	15 + ()
Sınıfta kalma	()	Kardeş sayısı	()	
Disipline gidiş sayısı	1-3 ()	3-5 ()	5-7 ()	7+ ()
Okul içinde yer aldığı klüp				
Okul dışında yer aldığı klüp				
Aldığı disiplin cezasının türü				
II. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER				

Anne ve babanız hayatta mı?	Anne hayatta ()	Anne Hayatta değil ()	
	Baba Hayatta ()	Baba hayatta değil ()	
Nerede ve kiminle yaşıyorsunuz?	Ailemle ()	Arkadaşlarımla ()	
	Akrabalarımla ()	Pansiyonda ()	
Anne ve babanız beraber mi?	Ayrı yaşıyorlar ()	Beraberler ()	
Anne babanız ayrı yaşıyor ise kiminle kalıyorsunuz?	Anne ile ()	Akrabam ile ()	
	Baba İle ()	Arkadaşlarımla ()	
Anninizin Eğitim Düzeyi:			
Babanızın Eğitim Düzeyi:			
Anninizin mesleği:	Ev hanımı() İşçi()Memur()Çiftçi()Serbest meslek ()		
Babanızın mesleği:	İşçi() Memur()Çiftçi () Serbest meslek()Çalışmıyor ()		
Oturduğunuz yerleşim yeri:	İlMerkezi()	İlçe ()	Köy ()
II. BÖLÜM			
1-	Şiddet kişinin kendisine, başkasına, bir topluluğa veya gruba yönelik yaptığı tehdit, engelleme, yaralama, dövme, taciz ve sözle saldırı gibi zorba davranışlardır.(Görüşmeci her başlık için örneklerle açıklama yapacak) Hangi durumlarda öfkelenip şiddete başvurursun?		
2-	Şiddet yöntemleri olarak tehdit, engelleme, yaralama, dövme, taciz ve sözle saldırı gibi zorba davranışlar söz etmiştik. Sen öfkeli olduğunda hangi şiddet yöntemlerini kullanırsın?		
3	Okulda, evde ve arkadaş çevrende sana ne şekilde davranırlarsa şiddete başvurmana gerek kalmaz? (Okulda: Öğretmen, yönetici, arkadaşlar. Evde: Anne, baba, kardeşler ve akrabalar. Sosyal çevrede: İletişim içinde olabileceğin		

	herkes).
4	Senin öfkelenip şiddete başvurduğun konularda bazı insanlar (arkadaşlar, diğer öğrenciler ve yetişkinler) öfkelenedikleri halde neden şiddete başvurmazlar? Bu konuda ne düşünüyorsun benimle paylaşır mısın?
5	Okul hayatın boyunca şiddete başvurduğun hatırlayabildiğin 3 olayı anlatırmısın? Olaylar sona erdikten sonra kendini haksız bulduğun bir olay var mıydı? Benimle paylaşır mısın?
6	Şu anda disiplin cezası aldığın olay tekrar yaşansa ne yaparsın? Tekrar aynı şekilde davranırmıydın?
7	Sence insanlar öfkelendiklerinde şiddete başvurmaktan başka neler yapabilirler? (İnsanların kendilerine göre yöntemleri vardır: Kimi insan öfkesini göstermeden önce içinden sayı sayar. Kimisi ortamdaki uzaklaşır. Kimisi zihinsel olarak öfkesini dağıtmada oldukça başarılıdır hemen dikkatini başka alana çevirir, kimisi duymazlıktan gelir, kimisi canını sıkan durum karşısında aklına huzur verici şeyler getirerek hızla toparlanmayı başarır).
8	Arkadaşın için kavga eder misin?(haklı veya haksız olduğuna bakmadan)
9	Okulda şiddet uyguladığından dolayı disiplin cezası almışsın. Bu olay ile ilgili şiddet uygulamadan önce ve disiplin cezası aldıktan sonra okul rehberlik servisi neler yaptı? Okul rehberlik servisi çalışmalarını hakkında ne düşünüyorsun?

Ek-3 Araştırma İzni

T.C.
ORDU VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 18802389/44/3539739
Konu: Anket Uygulama İzni.

26/11/2013

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜNE
ORDU

İlgi :a) 25/10/2013 tarihli ve 327 sayılı yazınız.
b) 25/11/2013 tarihli ve 857089 sayılı onay.

Anket uygulama izni ile ilgili ilgi (b) onay ve mühürlü anket formu ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Serdar YURDABAKAN
Müdür a.
Şube Müdürü

EK
İlgi (b) onay (1 sayfa)

26 11 13
d

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Saray Mah. Ulu Konak Cad. No:5 52089 ORDU
Telefon : (0 452) 223 16 29 / (401) Faks : (0 452) 225 01 44
e-posta: isticatistik52@mcb.gov.tr Elektronik Ağ: http://ordu.mcb.gov.tr

